

USTAWA
z dnia
o rodzinnej opiece zastępczej

W trosce o zapewnienie każdemu dziecku stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego władza publiczna zapewnia pomoc rodzinie biologicznej, a gdy ta pomimo udzielonej pomocy nadal nie spełnia swojej roli, władza publiczna pozyskuje dla dzieci pozbawionych opieki rodziny adopcyjne lub, w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka, rodzinną opiekę zastępczą, przy czym dla każdego dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo-wychowawczej władza publiczna podejmuje działania mające na celu pozyskanie rodzinnej opieki zastępczej. W związku z tym stanowi się, co następuje:

Dział I
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa:

- 1) zasady sprawowania rodzinnej opieki zastępczej;
- 2) formy rodzinnej opieki zastępczej;
- 3) prawa dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej;
- 4) prawa i obowiązki rodziców zastępczych;
- 5) zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia dziecku rodzinnej opieki zastępczej.

Art. 2.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) rodzinną opiekę zastępczą – tymczasową formę opieki nad dzieckiem, ustanowioną orzeczeniem sądu w przypadku zaistnienia czasowej lub stałej przeszkody w sprawowaniu opieki nad dzieckiem przez jego rodziców biologicznych lub gdy ze względu na dobro dziecka nie może ono pozostawać w swoim środowisku rodzinnym, a inne formy pomocy rodzinie biologicznej nie dają szans na poprawę sytuacji dziecka pozostawionego w tej rodzinie;
- 2) rodziną zastępczą – formę rodzinnej opieki zastępczej, sprawowaną przez krewnych dziecka, jak i osoby niespokrewnione z dzieckiem, na zasadach określonych w ustawie;
- 3) kandydatem na rodzica zastępczego – osobę lub małżeństwo, które ukończyło szkolenie dla kandydatów na rodziców zastępczych oraz otrzymało zaświadczenie kwalifikacyjne do prowadzenia określonej formy rodzinnej opieki zastępczej;
- 4) rodzicem zastępczym – osobą sprawującą rodzinną opiekę zastępczą; za rodzica zastępczego uważa się także dyrektora rodzinnego domu dziecka;
- 5) rodziną – rodzinę w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej;

- 6) dochód dziecka – dochód dziecka w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej;
- 7) dziecko niedostosowane społecznie – dziecko wykazujące przejawy demoralizacji w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- 8) osoba usamodzielniana - osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej lub osoba pełnoletnia opuszczająca rodzinny dom dziecka.

Art. 3.

Sprawowanie nad dzieckiem rodzinnej opieki zastępczej następuje zgodnie z zasadami:

- 1) kierowania się dobrem dziecka rozumianym jako jego najlepiej pojęty interes i prawo do wychowywania się w rodzinie biologicznej, traktując rodzinne formy opieki zastępczej jako subsydiarne wobec naturalnej i pierwotnej pieczy rodziców biologicznych;
- 2) zapewnienia pomocy rodzinie poprzez podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka, nad którym sprawowana jest rodzinna opieka zastępcza, do rodziny biologicznej;
- 3) udzielania pomocy, o której mowa w pkt 2, dostosowanej do problemów i potrzeb rodziny biologicznej;
- 4) doboru form rodzinnej opieki zastępczej w taki sposób, aby dziecko nad którym jest sprawowana rodzinna opieka zastępcza miało możliwość kontaktu z rodziną biologiczną;
- 5) pierwszeństwa rodzinnej opieki zastępczej przed opieką w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 6) utrzymywania kontaktów dziecka z rodziną biologiczną, chyba że sąd zakazał takich kontaktów.

Art. 4.

Formami rodzinnej opieki zastępczej są:

- 1) rodziny zastępcze:
 - a) spokrewnione z dzieckiem,
 - b) niespokrewnione z dzieckiem,
 - c) zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - wielodzietne,
 - specjalistyczne,
 - o charakterze pogotowia rodzinnego;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Art. 5.

Rodzice zastępczy oraz ośrodki pomocy społecznej, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze i powiatowe centra pomocy rodzinie są obowiązane wykonywać zadania określone ustawą we współpracy ze sobą, ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.

Art. 6.

Dziecko, nad którym sprawowana jest rodzinna opieka zastępcza ma prawo do:

- 1) utrzymywania regularnych, bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców biologicznych, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów albo je ograniczył;
- 2) powrotu do rodziny biologicznej;
- 3) stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego poprzez pozyskanie rodziców zastępczych albo przysposabiających w przypadku, gdy dziecko nie ma szans na powrót do rodziny biologicznej;
- 4) wychowania w zastępczym środowisku rodzinnym;
- 5) poszanowania jego godności i wartości osobistej;
- 6) wyznawania religii wskazanej przez rodziców biologicznych przed umieszczeniem w rodzinnej opiece zastępczej, jeżeli taką wskazano;
- 7) własnego światopoglądu;
- 8) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i zachowania indywidualności oraz zabawy i wypoczynku;
- 9) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 10) dostępu do informacji dotyczących jego osoby i jego pochodzenia;
- 11) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do wieku i stopnia dojrzałości dziecka;
- 12) ochrony przed poniżającym traktowaniem i stosowaniem kar cielesnych.

Art. 7.

1. Rodzice zastępczy są obowiązani do:

- 1) sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 24 ust. 2;
- 2) udzielania pomocy dziecku w zrozumieniu i akceptacji przyczyn, w wyniku których jego rodzina nie mogła sprawować nad nim opieki i wsparcia w budowie poczucia własnej wartości;
- 3) umożliwiania kontaktu dziecka z rodziną biologiczną i podtrzymywania więzi uczuciowych z rodziną biologiczną oraz osobami znaczącymi dla niego, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów albo je ograniczył;
- 4) poszanowania prywatności, intymności oraz do zagwarantowania poufności informacji dotyczących życia dziecka;
- 5) zapewnienia dziecku odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju warunków do rozwoju i wychowania, w tym warunków:
 - a) bytowych,
 - b) do właściwego rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego,
 - c) do zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka,
 - d) do właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań,
 - e) do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

2. Rodzice zastępczy mają prawo, na zasadach określonych w ustawie, do:

- 1) otrzymania informacji o dziecku, posiadanych przez władze publiczne i ich jednostki organizacyjne, sądy i ich organy pomocnicze, policję, instytucje oświatowe, zakłady opieki zdrowotnej, a także kościoły i związki wyznaniowe oraz organizacje społeczne;
- 2) respektowania i ochrony ich prywatności i godności;

- 3) zachowania poufności informacji o zdarzeniach mających miejsce w formach rodzinnej opieki zastępczej, chyba że ich ujawnienie jest konieczne ze względu na dobro dziecka;
- 4) bycia stałymi, równouprawnionymi członkami zespołu działającego w ramach jednostek powiatu albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – gminy, zajmującego się opieką nad dzieckiem i rodziną;
- 5) wsparcia i profesjonalnej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej oraz prawo do superwizji rozumianej jako forma poradnictwa która ma na celu zachowanie i wzmocnienie kompetencji w pełnionej funkcji, utrzymanie wysokiego poziomu wykonywanych zadań oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.;
- 6) informacji o zmianach w przepisach i organizacji podmiotów i organów wykonujących zadania związane z rodzinną opieką zastępczą;
- 7) pomocy w usamodzielnianiu się dziecka i przygotowaniu go do życia w społeczeństwie;
- 8) podnoszenia kwalifikacji i udziału w szkoleniach;
- 9) pomocy w opiece nad dziećmi;
- 10) informacji o dostępnych formach pomocy w sprawowaniu opieki nad dzieckiem;
- 11) ewaluacji i informacji zwrotnych z instytucji kontrolujących.

Dział II

Zadania władz publicznych w zakresie rodzinnej opieki zastępczej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 8.

Do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy zatwierdzanie w drodze decyzji administracyjnej programów szkolenia rodzin zastępczych, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Art. 9.

1. Do zadań wojewody należy:

- 1) wyznaczanie, w uzgodnieniu ze starostami powiatów prowadzących ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodka adopcyjno-opiekuńczego prowadzącego rejestr danych o:
 - a) kandydatach do pełnienia funkcji rodziców zastępczych w danym województwie,
 - b) dzieciach oczekujących na umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej;
- 2) wyznaczanie, w porozumieniu ze starostami powiatów z terenu województwa, ośrodka adopcyjno-opiekuńczego, o którym mowa w art. 20 ust. 4;

- 3) wykonywanie nadzoru pedagogicznego w odniesieniu do wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w rodzinnych domach dziecka na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.¹);
 - 4) wydawanie zgody na likwidację rodzinnego domu dziecka;
 - 5) prowadzenie rejestrów rodzinnych domów dziecka i ich publikowanie.
2. Rejestr, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, obejmuje następujące dane osobowe:
- 1) imię i nazwisko;
 - 2) datę urodzenia;
 - 3) obywatelstwo;
 - 4) adres miejsca zamieszkania;
 - 5) stan cywilny;
 - 6) wykształcenie;
 - 7) zawód;
 - 8) miejsce pracy;
 - 9) warunki mieszkaniowe;
 - 10) stałe źródło dochodu;
 - 11) dane o stanie zdrowia umożliwiające właściwą opiekę nad dzieckiem.
3. Rejestr, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, obejmuje następujące dane osobowe:
- 1) nazwisko i imię (imiona);
 - 2) datę i miejsce urodzenia;
 - 3) imiona i nazwiska rodziców biologicznych;
 - 4) obywatelstwo;
 - 5) numer PESEL;
 - 6) informacje o stanie zdrowia i rozwoju psychofizycznym dziecka;
 - 7) informacje o sytuacji prawnej dziecka.
4. Dane z rejestru, o którym mowa w ust. 1 pkt 1: lit. a i b - udostępnia się powiatowemu centrum pomocy rodzinie, ośrodkowi adopcyjno-opiekuńczemu lub innym podmiotom wykonującym zadania ośrodka adopcyjno-opiekuńczego, na ich wniosek.
5. Do wykonywania nadzoru, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, stosuje się art. 126-134 ustawy o pomocy społecznej.
6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia rejestrów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szczegółowy sposób udostępniania danych z tych rejestrów, kierując się koniecznością zapewnienia ochrony danych osobowych.

Art. 10.

1. Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) zapewnienie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców opieki w niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych i niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzinach zastępczych;
- 2) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie rodzinnych domów dziecka;

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 170, poz. 1218 i Nr 220, poz. 1600 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95 i Nr 80, poz. 542.

- 3) finansowanie świadczeń, o których mowa w art. 61 dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinnych domach dziecka i w rodzinach zastępczych, o których mowa w pkt 1, również na terenie innego powiatu.
2. Zadania, o których mowa w ust. 1, powiat wykonuje w szczególności przy pomocy:
- 1) powiatowego centrum pomocy rodzinie;
 - 2) ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

Art. 11.

1. Do zadań własnych gminy należy:
- 1) zapewnienie dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki ze strony rodziny biologicznej opieki w spokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych;
 - 2) finansowanie świadczeń, o których mowa w art. 61 dotyczących dzieci z terenu gminy, umieszczonych w rodzinach zastępczych, o których mowa w pkt 1.
2. Zadania, o których mowa w ust. 1, gmina wykonuje przy pomocy ośrodka pomocy społecznej.

Art. 12.

Do zlecenia zadań określonych w ustawie przepisy art. 25-35 i art. 115 ustawy o pomocy społecznej stosuje się odpowiednio.

Rozdział 2

Powiatowe centrum pomocy rodzinie

Art. 13.

1. Powiatowe centrum pomocy rodzinie przygotowuje rodziców zastępczych na przyjęcie dziecka przez:
- 1) udzielanie informacji o:
 - a) dziecku i jego sytuacji rodzinnej, w tym o rodzeństwie;
 - b) specyficznych potrzebach dziecka, w tym o:
 - orzeczeniu o potrzebie kształcenia i wychowania specjalnego,
 - orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,
 - opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz konieczności objęcia dziecka pomocą profilaktyczno-wychowawczą lub resocjalizacyjną,
 - szczególnych potrzebach zdrowotnych dziecka wymagającego specjalistycznego leczenia lub opieki;
 - 2) zapewnienie kontaktu z dzieckiem przed umieszczeniem go w rodzinnej opiece zastępczej;
 - 3) przekazanie następującej dokumentacji:
 - a) odpis aktu urodzenia dziecka, a w przypadku sierot lub półsierot również odpis aktu zgonu zmarłego rodzica;
 - b) dostępną dokumentację o stanie zdrowia dziecka;
 - c) dokumenty szkolne, w szczególności świadectwa szkolne, karty szczepień.

2. Dokumentację, o której mowa w ust. 1 pkt 3, powiatowe centrum pomocy rodzinie przekazuje niezwłocznie rodzinie zastępczej, nie później niż w momencie umieszczenia w tej rodzinie dziecka.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dokumentacja może być przekazana rodzinie zastępczej po dniu przyjęcia do tej rodziny dziecka, jednak przed dniem, w którym przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy w celu przyznania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka.

4. Niezależnie od dokumentacji, o której mowa w ust. 1 pkt 3 lit b, rodzina zastępcza ma prawo do otrzymania lub wglądu do wszelkiej dostępnej dokumentacji medycznej, dotyczącej przyjętego dziecka.

5. Powiatowe centrum pomocy rodzinie umożliwia rodzinie zastępczej uzyskanie porady w poradni psychologiczno – pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej oraz podjęcie terapii.

Art. 14.

1. Powiatowe centrum pomocy rodzinie poszukuje rodziny zastępczej na terenie powiatu właściwego ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pierwszej formie opieki zastępczej.

2. W przypadku nieznaalezienia rodziny zastępczej w sposób określony w ust. 1, po upływie jednego miesiąca od dnia rozpoczęcia poszukiwań w ten sposób, powiatowe centrum pomocy rodzinie poszukuje rodziny zastępczej na terenie powiatów sąsiadujących, a po kolejnych dwóch miesiącach na terenie całego kraju.

Art. 15.

Powiatowe centrum pomocy rodzinie dba o podtrzymywanie więzi emocjonalnej łączącej dziecko umieszczone w niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej oraz zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi dziecku.

Art. 16.

Do zadań powiatowego centrum pomocy rodzinie należy również:

- 1) wypłacanie świadczeń, o których mowa w art. 61 dla niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- 2) gromadzenie informacji o dzieciach, które oczekują na umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej i o kandydatach na rodziców zastępczych oraz przekazywanie tych informacji wyznaczonemu ośrodkowi adopcyjno-opiekuńczemu nie rzadziej niż raz na kwartał;
- 3) prowadzenie działań na rzecz promocji i rozwoju rodzinnej opieki zastępczej.

Art. 17.

1. W celu wykonywania zadania, o którym mowa w art. 16, w powiatowym centrum pomocy rodzinie tworzy się stanowisko koordynatora rodzin zastępczych.

2. Koordynator rodzin zastępczych jest pracownikiem socjalnym w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej.

3. Przy wyborze koordynatora rodzin zastępczych dyrektor powiatowego centrum pomocy rodzinie zasięga opinii organizacji pozarządowych, do których zadań statutowych należą zadania z zakresu rodzinnej opieki zastępczej, w szczególności fundacji i stowarzyszeń powołanych przez rodziców zastępczych, działających na obszarze powiatu.

4. Do zadań koordynatora rodzin zastępczych w zakresie niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka w szczególności należy:

- 1) współpraca z rodzinami zastępczymi oraz z osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka;
- 2) współpraca z pracownikiem socjalnym pracującym z rodziną biologiczną dziecka;
- 3) praca z rodziną biologiczną służąca powrotowi dziecka do rodziny biologicznej;
- 4) organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka, w szczególności w przypadku choroby dziecka lub trudności wychowawczych związanych z opieką nad dzieckiem;
- 5) pomoc w dochodzeniu praw rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka wzajemnego kontaktu, w szczególności poprzez organizowanie grup wsparcia;
- 7) informowanie ośrodka adopcyjno-opiekuńczego o dzieciach przebywających w rodzinnej opiece zastępczej, których sytuacja prawna umożliwia wszczęcie procedury w sprawie przysposobienia;
- 8) sporządzanie informacji dla sądu o funkcjonowaniu rodzin zastępczych i rodzinnych domach dziecka;
- 9) wykonywanie innych zadań określonych w ustawie lub w przepisach odrębnych.

5. Koordynator rodzin zastępczych gromadzi uzyskane w związku z wykonywaniem zadań, o których mowa w ust. 4, informacje o istotnych sprawach dotyczących dziecka umieszczonego w niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych, w szczególności dotyczące:

- 1) stanu zdrowia dziecka;
- 2) postępów w nauce;
- 3) trudności wychowawczych, w tym samowolnego oddalenia się dziecka z rodziny zastępczej trwającym dłużej niż 24 godziny;
- 4) trudności w sprawowaniu opieki nad dzieckiem;
- 5) przerw w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem, jeżeli przerwa trwa dłużej niż jeden miesiąc, oraz o osobie lub instytucji, która w tym czasie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres działań koordynatora rodzin zastępczych w wykonaniu zadań, o których mowa w ust. 4, mając na względzie podtrzymywanie więzi emocjonalnej łączącej dziecko umieszczone w niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej oraz niespokrewnionej z dzieckiem zawodowej rodzinie zastępczej z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi dziecku.

Art. 18.

1. Powiatowe centrum pomocy rodzinie współpracuje z sądem opiekuńczym.
2. Powiatowe centrum pomocy rodzinie informuje właściwy sąd opiekuńczy o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej oraz niespokrewnionej z dzieckiem zawodowej rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny biologicznej dziecka co najmniej raz w roku, w oparciu o przeprowadzony rodzinny wywiad środowiskowy.
3. W przypadku zmiany sytuacji rodziny biologicznej dziecka, która uzasadnia powrót tego dziecka do rodziny biologicznej pracownik socjalny z powiatowego centrum pomocy rodzinie niezwłocznie składa do sądu wniosek o powrót dziecka do rodziny biologicznej.
4. Powiatowe centrum pomocy rodzinie przedkłada sądowi opiekuńczemu aktualny wykaz niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych.

Art. 19.

Powiatowe centrum pomocy rodzinie wykonuje swoje zadania we współpracy z rodzinami zastępczymi opartej na partnerstwie i wzajemnym poszanowaniu.

Rozdział 3 **Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy**

Art. 20.

1. Do zadań ośrodka adopcyjno-opiekuńczego w zakresie określonym w ustawie należy:

- 1) szkolenie kandydatów na rodziców zastępczych, w tym prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych na podstawie programów szkolenia zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego na wniosek ośrodka adopcyjno-opiekuńczego;
- 2) pozyskiwanie i kwalifikowanie kandydatów na rodziców zastępczych, w tym prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych na podstawie programów szkolenia zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego na wniosek ośrodka adopcyjno-opiekuńczego oraz wydawanie kandydatowi na rodzica zastępczego zaświadczenia kwalifikacyjnego do prowadzenia określonej formy rodzinnej opieki zastępczej;
- 3) wydawanie opinii o spełnianiu przez kandydata na rodzica zastępczego warunków, o których mowa w art. 26 ust. 1;
- 4) odpowiedni dobór kandydatów na rodziców zastępczych i dzieci, które mogą być umieszczone w danej formie rodzinnej opieki zastępczej;
- 5) współpraca z sądem opiekuńczym w celu umieszczenia dziecka w rodzinnej opiece zastępczej, w szczególności zawiadamianie sądu o potrzebie wszczęcia postępowania z urzędu oraz wydawanie opinii dla sądu o dopasowaniu dziecka do rodziny i rodziny do dziecka w każdym przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnej opiece zastępczej;
- 6) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz rodzinnych wywiadów środowiskowych, dotyczących kandydatów na rodziców zastępczych;

- 7) udzielanie pomocy w przygotowaniu wniosków o ustanowienie rodziny zastępczej i zgromadzeniu niezbędnych dokumentów;
 - 8) zapewnienie pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej oraz szkolenie dla rodziców zastępczych, dla rodzin biologicznych, z których dzieci umieszczone są w rodzinnej opiece zastępczej oraz dla rodzin biologicznych, do których powróciło dziecko uprzednio umieszczone w rodzinnej opiece zastępczej;
 - 9) działania na rzecz promocji i rozwoju rodzinnej opiece zastępczej.
2. Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy wykonując swoje zadania kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw.
 3. Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy może zlecać wykonywanie zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 8 i 9 innym podmiotom, z wyjątkiem powiatowego centrum pomocy rodzinie.
 4. W powiecie, w którym nie ma ośrodka adopcyjno-opiekuńczego zadania ośrodka adopcyjno-opiekuńczego dla tego powiatu wykonuje ośrodek adopcyjno-opiekuńczy z terenu województwa wyznaczony przez wojewodę w porozumieniu ze starostami powiatów z terenu województwa.
 5. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, organizację działania ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, ich zadania i kompetencje, dziedziny pracy z rodziną naturalną, zastępczą, zaprzyjaźnioną albo przysposabiającą, tryb kwalifikowania dzieci do rodzin przysposabiających, a także wzór zaświadczenia kwalifikacyjnego, uwzględniając dobro i prawa dziecka umieszczanego poza rodziną naturalną.

Rozdział 4

Ośrodek pomocy społecznej

Art. 21.

1. Do zadań ośrodka pomocy społecznej należy wykonywanie zadań przewidzianych dla powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz koordynatora rodzin zastępczych w odniesieniu do spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.
2. Do zadań ośrodka pomocy społecznej należy ponadto:
 - 1) wyrażanie opinii o kandydatach na rodziców zastępczych na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
 - 2) pomoc dla spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych w załatwianiu spraw organizacyjnych i bytowych;
 - 3) udzielanie informacji, porad oraz wsparcia;
 - 4) współpraca z koordynatorem rodzin zastępczych w sytuacji potrzeby kontaktu lub podjęcia współpracy z niespokrewnioną z dzieckiem rodziną zastępczą;
 - 5) wypłacanie spokrewnionym z dzieckiem rodzinom zastępczym świadczeń, o których mowa w art. 61;
 - 6) praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do tej rodziny;

- 7) pomoc rodzinie biologicznej, z której dziecko umieszczone jest w rodzinnej opiece zastępczej, w szczególności w utrzymywaniu kontaktów z dziećmi;
- 8) opracowanie i realizacja umowy, o której mowa w art. 22 ust. 2, dla rodziny biologicznej, z której dziecko umieszczone jest w spokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej;
- 9) wypłacanie świadczeń pieniężnych i pomocy na usamodzielnienie określonych ustawą dla spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych;
- 10) stworzenie podstaw do funkcjonowania wolontariatu dla spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.

Art. 22.

1. Ośrodek pomocy społecznej wykonując zadanie, o którym mowa w art. 21 ust. 2 pkt 6:

- 1) wyznacza pracownika socjalnego odpowiedzialnego za pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu do tej rodziny dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej;
- 2) udziela pomocy rodzinie biologicznej według potrzeb tej rodziny, a w szczególności nie później niż w terminie miesiąca od umieszczenia dziecka w rodzinnej opiece zastępczej:
 - a) wnioskuje o skierowanie na odpowiednią terapię lub specjalistyczne leczenie,
 - b) wnioskuje o skierowanie na kursy lub szkolenia związane ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem,
 - c) udziela pomocy w poszukiwaniu pracy;
 - d) innej wskazanej przez sąd.
- 3) ma obowiązek poszanowania prawa członków rodziny biologicznej do prywatności oraz działania w sposób możliwie najmniej dla nich uciążliwy;
- 4) zawiadamia sąd opiekuńczy, gdy sytuacja rodziny biologicznej pozwala na powrót dziecka do tej rodziny lub rodzina biologiczna nie realizuje umowy, o której mowa w ust. 2.

2. W celu efektywnego wykonywania zadania, o którym mowa w art. 21 ust. 2 pkt 6, ośrodek pomocy społecznej może zawrzeć z rodziną biologiczną umowę określającą szczegółowy sposób realizacji działań, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

3. Projekt umowy przygotowuje pracownik socjalny, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, we współpracy z rodziną biologiczną dziecka.

4. Pracownik socjalny, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, informuje sąd o realizowaniu przez rodzinę biologiczną umowy, o której mowa w ust. 2, nie rzadziej niż raz na cztery miesiące.

5. Do umowy, o której mowa w ust. 2, w zakresie nieuregulowanym w ust. 2-4, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o pomocy społecznej dotyczące kontraktu socjalnego.

6. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia formy, metody i zakres pracy z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej opiece zastępczej mając na uwadze dążenie do powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Dział III Rodziny zastępcze

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 23.

1. Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej.
2. Rodzina zastępcza może być ustanowiona również dla dziecka niedostosowanego społecznie.

Art. 24.

1. Rodzina zastępcza w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw.
2. Rodzina zastępcza sprawuje opiekę nad powierzonym dzieckiem osobiście, z wyjątkiem:
 - 1) przypadków, gdy rodzic zastępczy okresowo nie może z powodów zdrowotnych lub losowych sprawować opieki osobiście;
 - 2) przypadków, gdy dziecko okresowo przebywa poza rodziną zastępczą, w szczególności w sanatorium, szpitalu, domu pomocy społecznej, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub w innej placówce zapewniającej opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
 - 3) czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem - w przypadku niespokrewnionej z dzieckiem zawodowej rodziny zastępczej.
3. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku kontakt z rodziną biologiczną i prowadzi działania na rzecz powrotu dziecka do tej rodziny we współpracy z koordynatorem rodzin zastępczych, powiatowym centrum pomocy rodzinie i ośrodkiem pomocy społecznej.

Art. 25.

1. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu. Przy umieszczaniu dziecka w rodzinie zastępczej sąd zasięga opinii ośrodka adopcyjno-opiekuńczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydatów na rodziców zastępczych.

2. W przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku opieki zastępczej umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej jest możliwe na wniosek lub za zgodą rodziców biologicznych, na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej między rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny. O zawartej umowie starosta albo wójt (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamiają niezwłocznie sąd.
3. Z dniem uprawomocnienia się orzeczenia sądu regulującego sytuację dziecka umowa, o której mowa w ust. 2, wygasa.
4. Obowiązek opieki nad dzieckiem i jego wychowania powstaje z dniem umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej w wykonaniu orzeczenia sądu albo umowy, o której mowa w ust. 2.
5. Obowiązek, o którym mowa w ust. 4, wygasa z mocy prawa z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletności, z dniem usamodzielnienia albo z dniem zaprzestania sprawowania opieki.

Art. 26.

1. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone małżonkom lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim, jeżeli osoby te spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) dają rękojmię należytego wykonywania zadań rodziny zastępczej;
- 2) mają stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) korzystają z pełni praw cywilnych i obywatelskich;
- 4) nie są lub nie były pozbawione władzy rodzicielskiej, nie są ograniczone we władzy rodzicielskiej ani też ich władza rodzicielska nie została zawieszona;
- 5) wywiązują się z obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby, gdy ciąży na nich taki obowiązek z mocy prawa lub orzeczenia sądu;
- 6) ich stan zdrowia fizycznego i psychicznego, udokumentowany zaświadczeniem lekarskim, umożliwia sprawowanie właściwej opieki nad dzieckiem;
- 7) co najmniej jedna z tych osób ma odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stałe źródło utrzymania;
- 8) uzyskały pozytywną opinię ośrodka adopcyjno-opiekuńczego i opinię ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania;
- 9) nie były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie.

2. Doboru dziecka do właściwej rodzaju rodziny zastępczej spośród wymienionych w art. 4 pkt 1 dokonuje ośrodek adopcyjno-opiekuńczy uwzględniając:

- 1) krewnych lub powinowatych dziecka, jeżeli dają rękojmię należytego wykonywania praw i obowiązków rodziców zastępczych;
- 2) dopasowanie dziecka do rodziny i rodziny do dziecka w każdym przypadku umieszczania dziecka w rodzinnej opiece zastępczej;
- 3) odpowiednią różnicę wieku między kandydatami na rodziców zastępczych a dzieckiem;
- 4) poziom rozwoju i sprawności dziecka;
- 5) wymagania w zakresie pomocy profilaktyczno-wychowawczej lub resocjalizacyjnej oraz możliwości zaspokajania tych potrzeb przez kandydatów na rodziców zastępczych;

- 6) zasadę nierozłączania rodzeństwa, jeżeli nie jest to sprzeczne z dobrem dziecka;
 - 7) w miarę możliwości opinię wyrażoną przez dziecko;
 - 8) pisemną zgodę kandydatów na rodziców zastępczych.
3. Minister właściwy do spraw zdrowia określi w drodze rozporządzenia zakres badań, o których mowa w ust. 1 pkt 6 mając na uwadze dobro dziecka.

Art. 27.

1. Rodzina zastępcza, o której mowa w art. 4 pkt 1:
 - 1) lit. a - jest obowiązana do współdziałania z ośrodkiem pomocy społecznej;
 - 2) lit. b i c - jest obowiązana do współdziałania z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem adopcyjno-opiekuńczym i koordynatorem rodzin zastępczych.
2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, sposób i zakres współdziałania rodzin zastępczych z podmiotami, o których mowa w ust. 1, uwzględniając dobro dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.

Art. 28.

1. Rodziny zastępcze uczestniczą w szkoleniu organizowanym przez ośrodek adopcyjno-opiekuńczy.
2. Szkolenie spokrewnionych rodzin zastępczych prowadzi się według indywidualnego planu szkolenia, w zależności od potrzeb rodziny.
3. Szkolenie niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych prowadzi się według programów szkolenia zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Zakres programu szkolenia uwzględnia specyfikę zadań opieki i wychowania stojących przed tymi rodzinami.

Art. 29.

W przypadku gdy rodzina zastępcza nie wypełnia swoich funkcji, starosta albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) zawiadamia sąd o konieczności jej rozwiązania, równocześnie przedstawiając innych kandydatów na rodziców zastępczych.

Art. 30.

1. W spokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej i niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej można umieścić nie więcej niż troje dzieci. –
2. Umieszczenie większej liczby dzieci jest dopuszczalne wyłącznie wtedy, gdy jest to rodzeństwo i za zgodą rodzica zastępczego.

Art. 31.

1. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem wielodzietnej rodzinie zastępczej umieszcza się w tym samym czasie nie mniej niż troje i nie więcej niż sześcioro dzieci.

2. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej, o której mowa w ust. 1, licznego rodzeństwa liczba dzieci w wielodzietnej rodzinie zastępczej może być większa niż określona w ust. 1.

3. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej, o której mowa w ust. 1, innym niż określony w ust. 2 większej liczby dzieci niż liczba określona w ust. 1, sąd, kierując się dobrem dziecka, a także dobrem tej rodziny zastępczej, bierze każdorazowo pod uwagę:

- 1) sytuację rodziny zastępczej, w szczególności sytuację mieszkaniową;
- 2) liczbę dzieci przyjętych do rodziny i dzieci własnych;
- 3) opinię kandydatów na rodziców zastępczych;
- 4) opinię ośrodka adopcyjno-opiekuńczego w sprawie liczby dzieci umieszczanych pod ich opieką i możliwości sprawowania opieki na nimi.

Art. 32.

1. W zawodowej specjalistycznej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie lub dzieci z różnymi dysfunkcjami i problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji.

2. W rodzinie zastępczej, o której mowa w ust. 1, może być umieszczone 1 dziecko. Za zgodą rodziców zastępczych liczba umieszczonych w niej dzieci może być większa.

Art. 33.

1. W zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego, zwanej dalej „pogotowiem rodzinnym”, umieszcza się dzieci do czasu unormowania ich sytuacji życiowej, nie dłużej niż na 6 miesięcy.

2. W pogotowiu rodzinnym może być umieszczone do 3 dzieci.

3. Rodzic zastępczy prowadzący pogotowie rodzinne przyjmuje każde dziecko w wieku do 10 lat doprowadzone przez policję..

4. Przyjęcie do pogotowia rodzinnego dziecka doprowadzonego przez policję może nastąpić bez zgody opiekunów prawnych w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, a w szczególności:

- 1) zagrożenia zdrowia lub życia dziecka;
- 2) porzucenia dziecka;
- 3) gdy nie jest możliwe ustalenie tożsamości rodziców biologicznych dziecka lub miejsca ich pobytu.

5. Niezwłocznie po przyjęciu do pogotowia rodzinnego dziecka doprowadzonego przez policję, policja powiadamia o tym sąd opiekuńczy, powiatowe centrum pomocy rodzinie i ośrodek adopcyjno-opiekuńczy, który niezwłocznie podejmuje działania w celu wyjaśnienia sytuacji dziecka.

6. Rodzicowi zastępczemu prowadzącemu pogotowie rodzinne przysługuje raz na 3 lata trzymiesięczna przerwa, w czasie, której nie jest on zobowiązany do przyjmowania dzieci do pogotowia rodzinnego. Za czas tej przerwy przysługuje wynagrodzenie, jak za czas pozostawania w gotowości na przyjęcie dziecka..

Art. 34.

1. Pełnienie funkcji niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej albo zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej nie wyklucza pełnienia funkcji spokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej.
2. Pełnienie funkcji pogotowia rodzinnego oraz zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem specjalistycznej rodziny zastępczej może być, w szczególnie uzasadnionych dobru dziecka przypadkach, łączone z pełnieniem funkcji niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej.
3. Pełnienia funkcji niespokrewnionej z dzieckiem oraz zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej nie można łączyć z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka.

Art. 35

1. Rodzinie, która sprawowała funkcję rodziny zastępczej, przysługuje pomoc pieniężna również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w tej rodzinie.
2. W przypadku gdy po ukończeniu nauki w szkole dziecko, o którym mowa w ust. 1 zostaje przyjęte, w tym samym roku kalendarzowym, do szkoły wyższej pomoc pieniężna przysługuje do dnia 31 sierpnia.

Rozdział 2.**Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza**

Art. 36.

1. Pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej wymaga:
 - 1) uzyskania pozytywnej opinii ośrodka adopcyjno-opiekuńczego oraz opinii ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wydanej na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
 - 2) odbycia szkolenia oraz uzyskania zaświadczenia kwalifikacyjnego, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1.
2. Funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej nie mogą pełnić osoby całkowicie niezdolne do pracy.

Art. 37.

1. Rodzina, która zamierza pełnić funkcję zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej składa do starosty wnioski o wpisanie na listę kandydatów na

rodziców zastępczych w zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej.

2. We wniosku, o którym mowa w ust. 1, rodzina, która zamierza pełnić funkcję zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej określa swoje preferencje, co do wieku, płci oraz maksymalnej liczby umieszczanych w niej dzieci.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie wymagań, o których mowa w art. 26 ust. 1 i art. 36.

Art. 38.

1. Starosta może ustanowić zawodową niespokrewnioną z dzieckiem rodzinę zastępczą, wybierając rodziców zastępczych z listy, o której mowa w art. 37 ust. 1.

2. Starosta, wybierając rodziców zastępczych z listy, o której mowa w art. 37 ust. 1, bierze pod uwagę:

- 1) strukturę rodziny i możliwości optymalnego zaspokajania potrzeb dziecka;
- 2) preferencje, o których mowa w art. 37 ust. 2;
- 3) dobór dziecka dokonany przez ośrodek adopcyjno-opiekuńczy zgodnie z art. 26 ust. 2;
- 4) możliwości finansowe powiatu.

3. Starosta jest zobowiązany ustanowić zawodową niespokrewnioną z dzieckiem rodzinę zastępczą w przypadku gdy niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza złoży wniosek, chyba że rodzina ta nie spełnia warunków, o których mowa w art. 36.

4. Ustanowienie zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej albo odmowa tego ustanowienia następuje w formie decyzji administracyjnej starosty.

5. Ostateczna decyzja w sprawie ustanowienia zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej jest równoznaczna z zobowiązaniem się do zawarcia umowy, o której mowa w art. 39.

Art. 39.

1. Niezwłocznie po dniu, w którym decyzja, o której mowa w art. 38, stała się ostateczna starosta jest obowiązany zawrzeć z rodzicami zastępczymi umowę, która określa w szczególności:

- 1) strony;
- 2) cel i przedmiot;
- 3) zobowiązania stron umowy;
- 4) uprawnienia starosty w zakresie bieżącej kontroli wykonywania umowy;
- 5) czas, na jaki umowa została zawarta;
- 6) warunki przedłużenia lub skrócenia okresu obowiązywania umowy;
- 7) warunki i sposób rozwiązania umowy przed upływem terminu, na jaki została zawarta, oraz zasady rozliczeń i odszkodowań w takim przypadku;
- 8) warunki i sposób zmiany umowy;
- 9) tryb i zasady rozstrzygania sporów wynikłych na tle umowy.

2. Pierwszą umowę, o której mowa w ust. 1, zawiera się na okres nie krótszy niż 12 miesięcy. Kolejne umowy, o których mowa w ust. 1, zawiera się na okres nie krótszy niż 36 miesięcy.

3. Jeżeli umowę, o której mowa w ust. 1, zawierają małżonkowie, wynagrodzenie przysługuje tylko jednemu z nich.

4. W zakresie nieuregulowanym w ust. 1-3, do umowy, o której mowa w ust. 1, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.²⁾) dotyczące umowy zlecenia.

Art. 40.

1. Zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej przysługuje prawo do:

- 1) wynagrodzenia z tytułu świadczonej opieki i wychowania;
- 2) czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem;
- 3) podnoszenia kwalifikacji w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem.

2. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka lub z tytułu świadczonej opieki i wychowania.

3. Podstawą ustalenia miesięcznego wynagrodzenia dla zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej stanowi kwota w wysokości 1820 zł zwana dalej „podstawa wynagrodzenia”.

4. Podstawa wynagrodzenia jest corocznie waloryzowana. Wskaźnik waloryzacji jest równy wskaźnikowi wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji podstawa wynagrodzenia nie może ulec obniżeniu.

5. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem wielodzietna lub specjalistyczna rodzina zastępcza otrzymuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości do 120% podstawy, nie mniej jednak niż 80 % podstawy.

6. Ustalając wysokość wynagrodzenia starosta bierze pod uwagę między innymi:

- 1) ukończenie dodatkowych kursów i szkoleń w zakresie opieki nad dzieckiem;
- 2) doświadczenie w pracy z dziećmi, zwłaszcza okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

7. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego w okresie pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka otrzymuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 80% podstawy wynagrodzenia.

8. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego z dniem przyjęcia pierwszego dziecka otrzymuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 120% podstawy wynagrodzenia.

9. Rada powiatu w drodze uchwały może zwiększyć wysokość wynagrodzenia dla zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.

10. Okresy pełnienia funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej zalicza się do okresów zatrudnienia, od których zależy:

- 1) przyznanie lub wysokość świadczeń przysługujących pracownikom od pracodawcy;
- 2) przyznanie emerytury lub renty.

Art. 41.

1. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza ma prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez okres 26 dni łącznie w okresie 12 miesięcy obowiązywania umowy, o której mowa w art. 39.
2. W okresie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, o którym mowa w ust. 1, dziecku zapewnia się opiekę:
 - 1) krewnych zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej dających rękojmię prawidłowego sprawowania opieki, po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego powiatowego centrum pomocy rodzinie albo ośrodka pomocy społecznej albo
 - 2) innej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej lub rodzinnego domu dziecka.
3. W okresie czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, o którym mowa w ust. 1, rodzicom zastępczym przysługuje wynagrodzenie. W tym okresie osobom lub podmiotom, o których mowa w ust. 2, również przysługuje wynagrodzenie stanowiące iloczyn liczby dni, w których sprawowana jest opieka nad dzieckiem i 1/30 miesięcznego wynagrodzenia rodziców zastępczych wynikającego z umowy, o której mowa w art. 39.
4. Zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza informuje właściwe powiatowe centrum pomocy rodzinie albo ośrodek pomocy społecznej nie później niż na 30 dni przed rozpoczęciem czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem o zamiarze tego niesprawowania opieki oraz o osobach, o których mowa w ust. 2, celem uzyskania opinii, o której mowa w ust. 2 pkt 1. Nieuzyskanie opinii w terminie 14 dni jest równoznaczne z wydaniem pozytywnej opinii.
5. Szczegółowy sposób wykonywania prawa do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem, o którym mowa w ust. 1, określa umowa, o której mowa w art. 39.

Art. 42.

1. Starosta jest obowiązany zapewnić zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej podnoszenie kwalifikacji w zakresie sprawowania opieki nad dzieckiem.
2. Szczegółowy sposób realizacji obowiązku, o którym mowa w ust. 1, określa umowa określona w art. 39.

Art. 43.

1. Rozwiązanie umowy, o której mowa w art. 39, następuje po upływie 3 miesięcy od dnia wypowiedzenia dokonanego na piśmie przez jedną ze stron.
2. W przypadku niewywiązywania się zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej z przyjętych zadań lub ustania warunków, o których mowa w art. 26, lub gdy dobro dziecka jest zagrożone, starosta zawiadamia o tym sąd i może rozwiązać z tą rodziną umowę, o której mowa w art. 39, bez zachowania terminu wypowiedzenia.
3. W przypadku rozwiązania umowy, o której mowa w art. 39, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej ma obowiązek zapewnienia dziecku dalszej opieki i wychowania.

Dział IV Rodzinny dom dziecka

Art. 44.

1. Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczane w rodzinnym domu dziecka.
2. Umieszczenie dziecka w rodzinnym domu dziecka następuje na podstawie orzeczenia sądu.
3. W rodzinnym domu dziecka umieszczane są dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej.
4. Pobyt dziecka w rodzinnym domu dziecka powinien mieć charakter przejściowy – do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie przysposabiającej.

Art.45.

1. Rodzinny dom dziecka zapewnia dziecku całodobową lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących na podstawie odrębnych przepisów świadczeń zdrowotnych i kształcenia.
2. Zaspokajanie potrzeb, o których mowa w ust. 1, rodzinny dom dziecka realizuje co najmniej na poziomie obowiązującego standardu opieki i wychowania.

Art. 46.

1. Rodzinny dom dziecka mogą prowadzić:
 - 1) powiat, także na terenie innego powiatu;
 - 2) podmiot, któremu powiat zlecił realizację zadań w zakresie rodzinnej opieki zastępczej zgodnie z przepisami art. 25-36 i art. 115 ustawy o pomocy społecznej.

Art. 47.

1. Rodzinny dom dziecka prowadzony przez powiat jest jednostką budżetową.
2. Obsługę finansowo-księgową i dokumentację z zakresu prawa pracy dla rodzinnych domów dziecka prowadzonych przez powiat prowadzi starosta.

Art. 48.

1. W rodzinnym domu dziecka może przebywać od 4 do 8 dzieci.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach liczba dzieci może ulec zmniejszeniu lub zwiększeniu, po uzyskaniu pozytywnej opinii ośrodka rodzinnej opieki zastępczej.
3. Dziecko, o którym mowa w ust. 1, może przebywać w rodzinnym domu dziecka do uzyskania pełnoletności, a po uzyskaniu pełnoletności, na dotychczasowych zasadach, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności.

Art.49.

1. Rodzinny dom dziecka:

- 1) tworzy jedną, wielodzietną rodzinę dla dzieci, którym nie znaleziono rodziny zastępczej lub przysposabiającej;
 - 2) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
 - 3) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
 - 4) zapewnia dzieciom kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;
 - 5) ustala zasady kontaktów dziecka z rodzicami biologicznymi w porozumieniu z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie i ośrodkiem rodzinnej opieki zastępczej.
2. Rodzinny dom dziecka współpracuje z ośrodkiem adopcyjno - opiekuńczym i powiatowym centrum pomocy rodzinie w celu sprawowania lepszej opieki nad dzieckiem i jego wychowania.

Art.50.

1. W rodzinnym domu dziecka okresowej oceny sytuacji dziecka dokonuje dyrektor w porozumieniu z właściwym ośrodkiem adopcyjno - opiekuńczym.
2. W rodzinnym domu dziecka dla każdego dziecka prowadzi się:
 - 1) indywidualny plan pracy;
 - 2) kartę pobytu, która zawiera uzupełnianą informację o znaczących dla dziecka wydarzeniach, w tym o postępach w nauce szkolnej, stanie zdrowia dziecka oraz ocenę aktualnej sytuacji dziecka

Art.51.

1. Dyrektor rodzinnego domu dziecka jest jednocześnie wychowawcą. W razie jego nieobecności rodzinnym domem dziecka kieruje osoba wyznaczona przez podmiot prowadzący, będący jednostką samorządu terytorialnego lub podmiotem uprawnionym, o którym mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w uzgodnieniu z dyrektorem.
2. Dyrektorem rodzinnego domu dziecka może być osoba, która:
 - 1) posiada co najmniej wykształcenie średnie;
 - 2) odbyła szkolenie dla kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka, otrzymała opinię ośrodka adopcyjno - opiekuńczego o posiadaniu odpowiedniego przygotowania oraz otrzymała zaświadczenie kwalifikacyjne, o którym mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1.

Art.52.

1. W rodzinnym domu dziecka wychowawca może mieć wykształcenie średnie, jeżeli posiada opinię ośrodka adopcyjno - opiekuńczego o odpowiednim przygotowaniu do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
2. W rodzinnym domu dziecka można zatrudnić tylko osobę wskazaną przez dyrektora. Może to być osoba z nim spokrewniona lub spowinowacona.
3. W rodzinnym domu dziecka wychowawca może łączyć funkcje administracyjne i obsługi.
4. Z wychowawcami rodzinnych domów dziecka mogą być zawierane:
 - 1) umowy o pracę, albo
 - 2) umowy, do których mają zastosowanie odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) dotyczące umów zlecenia.
5. Wychowawcy rodzinnych domów dziecka mogą być zatrudnieni w systemie zadaniowego czasu pracy w przeciętnie sześciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesięcy.
6. Pracownikiem lub osobą świadczącą usługi w rodzinnym domu dziecka może być wyłącznie osoba wskazana przez dyrektora tego domu. Może to być osoba spokrewniona lub spowinowacona z dyrektorem rodzinnego domu dziecka.

Art. 53.

1. Wychowawca zatrudniony w rodzinnym domu dziecka oskarżony o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy, w tym przemocy w rodzinie, zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków służbowych na czas trwania postępowania.
2. Dyrektor rodzinnego domu dziecka rozwiązuje stosunek pracy z wychowawcą, który został prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy.

Art.54.

1. W przypadku gdy powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka nieposiadający miejsca w rodzinnym domu dziecka wystąpi do powiatu prowadzącego rodzinny dom dziecka albo na terenie którego funkcjonuje rodzinny dom dziecka o przyjęcie dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki albo niedostosowanego społecznie, powiat prowadzący rodzinny dom dziecka albo powiat, na terenie którego funkcjonuje rodzinny dom dziecka, ma obowiązek przyjąć to dziecko, jeżeli dysponuje wolnym miejscem.
2. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnym domu dziecka na terenie innego powiatu powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do rodzinnego domu dziecka ponosi wydatki na jego utrzymanie.
3. Środki uzyskane z tytułu zwrotu wydatków, o których mowa w ust. 2, przeznacza się na utrzymanie rodzinnego domu dziecka w łącznej kwocie przysługujących świadczeń.
4. Powiat prowadzący rodzinny dom dziecka oraz powiat na terenie którego funkcjonuje rodzinny dom dziecka zawiera z powiatem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przyjętego dziecka przed umieszczeniem w rodzinnym domu dziecka porozumienie w sprawie umieszczenia dziecka i wysokości wydatków, o których mowa w ust. 2 .

5. Z chwilą wygaśnięcia lub rozwiązania umowy z rodzinnym domem dziecka powiat na terenie którego on funkcjonuje zobowiązany jest zapewnić dzieciom, w tym dzieciom umieszczonym w trybie ust. 1, opiekę w innej formie rodzinnej opieki zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Art.55.

1. Nad rodzinnymi domami dziecka sprawowany jest nadzór w zakresie realizacji:

- 1) standardu opieki;
- 2) standardu wychowania.

2. Nadzór nad realizacją standardu wychowania w rodzinnych domach dziecka ma za zadanie inspirowanie i badanie stopnia osiągnięcia celów wychowawczych, w szczególności dotyczących:

- 1) wychowania do godnego, samodzielnego, odpowiedzialnego życia;
- 2) umiejętności pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki;
- 3) umiejętności nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych, społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, tak aby łagodzić skutki doświadczania cierpienia i separacji oraz zdobywać umiejętności współżycia i współpracy z innymi.

3. Nadzór nad realizacją standardu opieki w rodzinnych domach dziecka ma za zadanie badanie warunków zaspokojenia potrzeb dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych.

4. Nadzór nad realizacją standardu opieki i wychowania polega na:

- 1) ocenie działalności wychowawczej i opiekuńczej placówki oraz ocenie efektywności tej działalności;
- 2) pomocy i współpracy w podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności osób zatrudnionych w placówce;
- 3) proponowaniu innowacyjnych rozwiązań pedagogicznych oraz inspirowaniu osób zatrudnionych w placówce do podejmowania nowatorskich rozwiązań pedagogicznych i organizacyjnych.

5. W zakresie, o którym mowa w ust. 1:

- 1) przestrzeganie praw dziecka;
- 2) stopień zaspokojenia potrzeb dziecka;
- 3) przestrzeganie przepisów określających zasady działania rodzinnego domu dziecka.

Art. 56.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) organizację rodzinnych domów dziecka, procedury kwalifikowania, kierowania dziecka do rodzinnego domu dziecka i jego powrotu do rodziny, a także warunki korzystania z wolontariatu w tych domach i wymagania wobec wolontariuszy,
- 2) liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy lub innego specjalisty w czasie ich pobytu w rodzinnym domu dziecka oraz poza w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci,
- 3) obowiązującą dokumentację dotyczącą dziecka oraz sposób jej prowadzenia,
- 4) standardy usług świadczonych w rodzinnych domach dziecka,

- 5) standard opieki i wychowania obowiązujący w rodzinnych domach dziecka,
 - 6) kwalifikacje zatrudnianych pracowników i kwalifikacje dyrektora, kierownika, pracowników pedagogicznych oraz innych pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach zawodowych zapewniających zaspokojenie potrzeb dziecka w rodzinnym domu dziecka;
 - 7) tryb kierowania i przyjmowania do rodzinnych domów dziecka dzieci cudzoziemców;
 - 8) wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie rodzinnego domu dziecka;
 - 9) wykaz dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych odrębnymi przepisami
- uwzględniając zadania rodzinnych domów dziecka oraz konieczność zapewnienia kontaktów dziecka z rodziną naturalną.

Dział V

Usamodzielnianie wychowanków

Art. 57.

1. Osobą usamodzielniana zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- 1) pieniężną na usamodzielnienie;
- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

2. Pomoc, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie usamodzielnianej, w przypadku gdy umieszczenie w rodzinie zastępczej lub umieszczenie w rodzinnym domu dziecka nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

3. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka co najmniej rok.

4. Warunkiem uzyskania pomocy, o której mowa w ust. 1, jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

5. W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być, po wyrażeniu zgody, jedno z rodziców zastępczych, dyrektor rodzinnego domu dziecka, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

Art. 58.

1. Wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz wartość pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej ustala się od kwoty bazowej.

2. Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki w wysokości 30 % podstawy miesięcznie przysługuje osobie usamodzielnianej kontynuującej naukę w gimnazjum, szkole ponadpodstawowej, szkole ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej.

3. Pomoc, o której mowa w ust. 2, przyznaje się na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat.

4. Pomoc, o której mowa w ust. 2, przysługuje również osobie pełnoletniej nieopuszczającej rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka i przebywającej w nim na zasadach określonych przez starostę, kontynuującej naukę po ukończeniu szkoły, w której rozpoczęła naukę przed osiągnięciem pełnoletności.

5. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie usamodzielnianej:

- 1) samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza 200 % kwoty kryterium dochodowego na osobę samotnie gospodarującą;
- 2) w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza 200 % kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

6. W przypadku gdy osoba usamodzielniana kontynuuje naukę, pomoc pieniężną na usamodzielnienie wypłaca się po ukończeniu nauki. W uzasadnionych przypadkach starosta lub wójt, burmistrz albo prezydent miasta może wypłacić pomoc pieniężną na usamodzielnienie w trakcie trwania nauki.

7. Przyznania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki można odmówić w przypadku, gdy:

- 1) istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc pieniężna zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki została przyznana;
- 2) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka.
- 3) osoba usamodzielniana porzuci naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmie zatrudnienia;
- 4) osoba usamodzielniana porzuci pracę i uchyla się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;
- 5) osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej.

8. Pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki zaprzestaje się udzielać w przypadku, gdy osoba usamodzielniana:

- 1) osoba odbywa karę pozbawienia wolności,
- 2) kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub szkole wyższej, która zapewnia nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie,
 - 1) bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie na tym samym poziomie kształcenia szkołę lub szkołę wyższą, o których mowa w pkt 2,
 - 2) korzysta z urlopu dziekańskiego.

9. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki można zawiesić w przypadku, gdy:

- 1) wystąpiły szczególne okoliczności związane z tokiem nauki, stanem zdrowia lub zdarzeniem losowym dotyczącym osoby usamodzielnianej;

- 2) nastąpiła przerwa w kontynuowaniu nauki przez osobę usamodzielnianą w okresie między ukończeniem przez nią szkoły niższego stopnia a rozpoczęciem nauki w szkole wyższego stopnia;
 - 3) stwierdzi się marnotrawienie przyznanej pomocy;
 - 4) osoba usamodzielniana nie realizuje programu usamodzielnienia,
10. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki zawieszają się, w przypadku gdy przeciwko osobie usamodzielnianej wszczęto postępowanie karne o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.
11. Jeżeli po upływie okresu zawieszenia pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki przyczyny jej zawieszenia nie ustąpiły, następuje odmowa udzielenia pomocy.

Art. 59.

Powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby, która osiągnęła dzień usamodzielnienia w rodzinnej opiece zastępczej, jest obowiązany udzielić tej osobie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia na zasadach określonych w art. 34 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.²).

Art. 60.

1. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki udziela starosta powiatu lub wójt, burmistrz albo prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej lub skierowaniem do rodzinnego domu dziecka.
2. Pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, w uzyskaniu zatrudnienia oraz na zagospodarowanie w formie rzeczowej udziela starosta lub wójt, burmistrz albo prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.
3. Osoba usamodzielniana zamieszkująca w mieszkaniu chronionym jest obowiązana do ponoszenia częściowych kosztów utrzymania tego mieszkania proporcjonalnie do swoich dochodów. W uzasadnionych przypadkach starosta może ją zwolnić z ponoszenia opłat.
4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:
 - 1) warunki i tryb przyznawania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, wysokość tej pomocy oraz wartość i składniki pomocy na zagospodarowanie;
 - 2) sposób przygotowania i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia oraz zadania opiekuna usamodzielnienia, biorąc pod uwagę konieczność indywidualnej pracy z osobą usamodzielnianą;
 - 3) tryb zawieszania pomocy na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki.

² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788 i Nr 164, poz. 1366, z 2006 r. Nr 94, poz. 651, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 144, poz. 1043, Nr 149, poz. 1074, Nr 158, poz. 1121 i Nr 217, poz. 1588 oraz z 2007 r. Nr 89, poz. 589

Dział VI **Finansowanie rodzinnej opieki zastępczej**

Art. 61.

1. Rodzinie zastępczej udziela się, w formie decyzji administracyjnej, pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka.
2. Podstawą ustalenia wysokości pomocy pieniężnej jest kwota 1.647 zł, zwana dalej "kwotą bazową".
3. Kwota bazowa weryfikowana jest na zasadach określonych w art. 9 ustawy o pomocy społecznej.
4. Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny udziela tej rodzinie pomocy pieniężnej w wysokości 40 % kwoty bazowej, pomniejszonej o kwotę odpowiadającą 50 % dochodu tego dziecka, nie mniej jednak niż 10 % kwoty bazowej.
5. Starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny udziela tej rodzinie pomocy pieniężnej, uwzględniając:
 - 1) wiek dziecka,
 - 2) stan zdrowia dziecka,
 - 3) niedostosowanie społeczne dziecka, jeżeli wykazuje ono przejawy demoralizacji w rozumieniu przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- w wysokości wyższej niż określona w ust. 4, lecz nieprzekraczającej 80 % kwoty bazowej, pomniejszonej o kwotę odpowiadającą 50 % dochodu tego dziecka, nie mniej jednak niż 20 % kwoty bazowej.
6. Rodzinie zastępczej przysługuje zwrot kosztów do zorganizowanej formy wypoczynku dzieci w wysokości nieprzekraczającej 30 % kwoty bazowej
7. Świadczenie to wypłacane jest po przedłożeniu dokumentu potwierdzającego udział w wypoczynku i poniesione koszty.
8. Rodzinie zastępczej przysługuje pomoc pieniężna z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w wysokości nie niższej niż 6,1 % kwoty bazowej.
9. Rodzinie, która sprawowała funkcję rodziny zastępczej, przysługuje pomoc pieniężna w wysokości określonej w ust. 4-5 również po osiągnięciu przez dziecko pełnoletności, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęło naukę przed osiągnięciem pełnoletności, jeżeli nadal przebywa w tej rodzinie.
10. W okresie wypłacania pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania pełnoletniego wychowanka rodziny zastępczej nie przysługuje pomoc, o której mowa w art. 51 ust. 1.
11. Niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza i zawodowa niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza otrzymują dodatkowo na każde umieszczone w niej dziecko kwotę odpowiadającą 10 % kwoty bazowej z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem i jego wychowania.
12. Starosta albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może przyznać rodzinie zastępczej jednorazowe świadczenie pieniężne na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka w wysokości do 150 % podstawy.

13. W przypadku, gdy na skutek zdarzenia losowego dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej wymaga dodatkowej pomocy, starosta albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może przyznać rodzinie zastępczej na częściowe pokrycie skutków tego zdarzenia:

1) jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości miesięcznie do 50 % podstawy albo okresowe świadczenie pieniężne w wysokości do 50 % podstawy wypłacane przez okres trwania bezpośrednich skutków tego zdarzenia;

2) pomoc w formie rzeczowej o wartości do 50 % podstawy.

14. Rodzina zastępcza może zrezygnować z przysługującej pomocy pieniężnej.

15. W przypadku wykorzystywania pomocy pieniężnej o której mowa w ustępie 4-6 i 8 – 10, niezgodnie z przeznaczeniem lub jej marnotrawienia, pomoc ta może być przyznana w części lub całości w formie niepieniężnej.

16. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi w drodze rozporządzenia:

1) sposób i zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z rodzinami zastępczymi,

2) tryb przygotowywania kandydatów do pełnienia funkcji i szkolenia rodzin zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych,

3) zakres programowy szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych oraz tryb zatwierdzania programów szkolenia rodzin zastępczych,

4) zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z sądem,

5) wysokość oraz szczegółowe warunki przyznawania pomocy pieniężnej o której mowa w ust. 4 i 5,

6) szczegółowe warunki finansowania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w tym także przebywającego poza rodziną zastępczą,

7) szczegółowe warunki wynagradzania zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych z dzieckiem,

8) warunki i szczegółową wysokość odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych

- uwzględniając dobro dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców.

Art. 62.

1. Za pobyt dziecka w rodzinnej opiece zastępczej oraz osoby pełnoletniej, o której mowa w art. 61 opłatę, do wysokości świadczenia, o którym mowa w art. 61 wnoszą rodzice biologiczni.

2. Przepisu nie stosuje się do rodziców dziecka pozostawionego przez matkę w zakładzie opieki zdrowotnej bezpośrednio po urodzeniu.

3. Decyzję administracyjną o wysokości tej opłaty wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinnej opiece zastępczej albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny.

4. Starosta albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta), ustalając wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1, uwzględnia sytuację rodzinną, zdrowotną, dochodową i majątkową rodziców biologicznych dziecka.

5. Starosta albo w przypadku spokrewnionych rodzin zastępczych – wójt (burmistrz, prezydent miasta) może, w drodze decyzji administracyjnej, częściowo zwolnić lub odstąpić od ustalenia opłaty, o której mowa w ust. 1, na wniosek lub z urzędu, ze względu na trudną sytuację materialną rodziny.

6. Przepisy ust. 1-5 stosuje się również do rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej lub rodziców, którym władza rodzicielska została zawieszona albo ograniczona.

7. Rada powiatu albo rada gminy określa, w drodze uchwały, warunki częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłat, o których mowa w ust. 1.

Art. 63.

W sprawach nieuregulowanych stosuje się przepisu ustawy o pomocy społecznej.

Dział VI Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 64.

W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.³) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 109:

a) w § 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinnej opiece zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, sąd opiekuńczy zawiadamia powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek adopcyjno-opiekuńczy albo ośrodek pomocy społecznej, które udziela rodzinie małoletniego odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w szczególności wynikającej z umowy, o której mowa w art. 22 ust. 2 ustawy z dnia ... o rodzinnej opiece zastępczej (Dz. U. Nr ..., poz. ...), w terminach określonych przez sąd, nie rzadziej jednak niż co 4 miesiące, a także współpracuje z kuratorem sądowym. Sąd opiekuńczy, ze względu na okoliczności uzasadniające umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo w rodzinnym domu dziecka, rozważy także ustanowienie nadzoru kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim.”,

³ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1986 r. Nr 36, poz. 180, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1998 r. Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 122, poz. 1322, z 2001 r. Nr 128, poz. 1403, z 2003 r. Nr 83, poz. 772 i Nr 130, poz. 1188 oraz z 2004 r. Nr 162, poz. 1691

c) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Sąd opiekuńczy przesyła niezwłocznie odpis prawomocnego zarządzenia w przypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, właściwemu miejscowo wojewodzie.”;

2) po art. 112² dodaje się art. 112³ w brzmieniu:

„Art. 112³. Przepis art. 109 § 5 stosuje się w przypadku wydania orzeczeń na podstawie art. 110 -112.”.

Art. 65.

W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.⁴) w art. 1 po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

„1b. Ustawie podlegają również nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w rodzinnych domach dziecka, o których mowa w ustawie z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej (Dz. U. Nr ..., poz. ...).”.

Art. 66.

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, Nr 17, poz. 95 i Nr 21, poz. 125) w art. 8 w ust. 6 po pkt 4 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) osobę będącą rodzicem zastępczym w zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej (Dz. U. Nr ..., poz. ...).”.

Art. 67.

W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.⁵) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 19:

a) uchyla się pkt 3,

b) pkt 5 otrzymuje brzmienie:

⁴ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 170, poz.1218 i Nr 220, poz.1600 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95 i Nr 80, poz. 542.

⁵ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 175, poz. 1462, Nr 179, poz. 1487 i Nr 180, poz. 1493 oraz z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 186, poz. 1380, Nr 249, poz. 1831 i Nr 251, poz. 1844

„5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, również na terenie innego powiatu;”;

2) w art. 22 pkt 8a otrzymuje brzmienie:

„8a) nadzór pedagogiczny w odniesieniu do wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.⁶);”;

3) w art. 23 w ust. 1 uchyla się pkt 8;

4) w art. 36:

a) w pkt 1 uchyla się lit. e,

b) w pkt 2:

- lit. p otrzymuje brzmienie:

p) opieka i wychowanie w placówce opiekuńczo-wychowawczej,

- lit. r uchyla się;

5) uchyla się art. 72-79;

6) w art. 82:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Działalność ośrodka adopcyjno-opiekuńczego opiera się na zasadzie współpracy ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi, koordynatorami rodzin zastępczych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.”;

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

5. Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy prowadzi działalność diagnostyczno-konsultacyjną, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka.”;

7) w art. 83:

a) uchyla się ust. 1-4,

⁶ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 170, poz. 1218 i Nr 220, poz. 1600 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95 i Nr 80, poz. 542.

b) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy prowadzi szkolenia dla kandydatów do prowadzenia placówek rodzinnych oraz wydaje tym kandydatom opinię o posiadaniu odpowiedniego przygotowania na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej dla kandydatów na rodziców zastępczych.”,

c) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Ośrodek adopcyjno-opiekuńczy wyznaczony przez wojewodę w trybie określonym w art. 22 pkt 6 prowadzi bank danych o rodzinach zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka oraz dzieciach oczekujących na przysposobienie, w granicach województwa.”,

d) ust. 13 otrzymuje brzmienie:

„13. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, organizację działania ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, ich zadania i kompetencje, dziedziny pracy z rodziną biologiczną albo przysposabiającą, tryb kwalifikowania dzieci do rodzin przysposabiających, uwzględniając dobro i prawa dziecka umieszczanego poza rodziną biologiczną oraz zadania wynikające z przepisów ustawy z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej.”;

8) po art. 87a dodaje się art. 87b w brzmieniu:

„Art. 87b. Przepisy art. 87 stosuje się odpowiednio do rodzinnych domów dziecka działających na podstawie przepisów ustawy z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej.”;

9)w art. 88:

a) ust. 1-4 otrzymują brzmienie:

„1. Osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zwana dalej "osobą usamodzielnianą", zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

1) pieniężną na usamodzielnienie;

- 2) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- 3) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym;
- 4) w uzyskaniu zatrudnienia;
- 5) na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

2. Pomoc, o której mowa w ust. 1, przysługuje osobie usamodzielnianej w przypadku, gdy skierowanie na pobyt całodobowy do placówki opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

3. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w placówce opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok.”,

b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być, po wyrażeniu zgody, dyrektor placówki rodzinnej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny placówki opiekuńczo-wychowawczej, domu pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.”;

10) w art. 89 w ust. 7 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży lub schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę lub młodzieżowy ośrodek wychowawczy;”;

11) w art. 90 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki udziela starosta powiatu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do placówki, o której mowa w art. 88 ust. 1.”;

12) w art. 110 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a. Ośrodek pomocy społecznej wykonuje również zadania określone w ustawie z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej, w zakresie określonym w tej ustawie.”;

13) w art. 112:

a) dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Powiatowe centrum pomocy rodzinie wykonuje również zadania określone w ustawie z dnia ... 2007 r. o rodzinnej opiece zastępczej, w zakresie określonym w tej ustawie.”,

b) uchyla się ust. 11.

Dział VII **Przepisy dostosowawcze, przejściowe i końcowe**

Art. 68.

Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 69.

Starostowie przedstawią zawodowym niespokrewnionym z dzieckiem rodzinom zastępczym w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy projekty zmian umów o pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej, dostosowujących umowy zawarte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy do wymagań określonych w niniejszej ustawie.

Art. 70.

Sądy opiekuńcze dostarczą wojewodom w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy odpisy zarządzeń, o którym mowa w art. 109 § 2 pkt 5 oraz orzeczeń na podstawie art. 110 -112 ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy wydanych w okresie 3 lat przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 71.

1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wstępuje z mocy prawa z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy w prawa i obowiązki starosty wynikające z decyzji administracyjnych, wydanych przez starostę w odniesieniu do spokrewnionych rodzin zastępczych z obszaru danej gminy, które stały się ostateczne przed tym dniem.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) wstępuje z mocy prawa w prawa i obowiązki starosty wynikające z decyzji administracyjnych wydanych po dniu wejścia w życie ustawy, z dniem, w którym decyzje te stają się ostateczne.

3. Starostowie przekażą niezwłocznie wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) dokumentację związane z decyzjami, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 72.

Osoby pełniące funkcję rodziców zastępczych przed dniem wejścia w życie ustawy pełnią te funkcje po tym dniu.

Art. 73.

Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 78 ust. 11, art. 81 ust. 10, art. 83 ust. 13 oraz art. 90 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej zachowują moc do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie niniejszej ustawy, nie dłużej niż 6 miesięcy.

Art. 74.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy.

UZASADNIENIE

Ogólna charakterystyka projektu ustawy o rodzinnych formach opieki zastępczej.

Projekt ustawy swym zakresem obejmuje wszelkie kwestie związane z opieką nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziny biologicznej. Dzięki zebraniu w jednym akcie normatywnym regulacji dotyczących:

- zasad sprawowania rodzinnej opieki zastępczej;
- form rodzinnej opieki zastępczej;
- praw dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej;
- praw i obowiązków rodziców zastępczych;

- zadań władz publicznych w zakresie zapewnienia dziecku rodzinnej opieki zastępczej, został stworzony system opieki nad dzieckiem, który w sposób sprawny i kompleksowy ma możliwość zapewnić dziecku pozbawionemu opieki rodziny biologicznej szanse wychowania rodziny stabilnym i rodzinnym środowisku wychowawczym.

Głównym celem ustawy jest:

Zapewnienie każdemu dziecku stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego. Obowiązek w tym zakresie spoczywa na Państwie. Aby w odpowiedni sposób zaakcentować to doniosłe zadanie, jakie ma do spełnienia władza publiczna, projekt ustawy zawiera preambułę. Mając świadomość, że w obowiązującym porządku prawnym nie ma tradycji umieszczania preambuł w ustawach, uwzględniając fakt, że tak ważne społecznie ustawy jak ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub ustawa o planowaniu rodziny, ochrony płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży posiadają preambuły, pragnąc podkreślić wpływ jaki ma ustawa dla funkcjonowania społeczeństwa, w projekcie ustawy została umieszczona preambuła.

Dotychczasowy stan prawny obejmował szereg regulacji znajdujących się w kilku odrębnych aktach prawnych takich jak ustawa o pomocy społecznej lub kodeks rodzinny i opiekuńczy. Obowiązujące normy prawne cechowała znaczna ogólność, co w praktyce powodowało powstawanie licznych wątpliwości interpretacyjnych i skutkowało niejednorodną praktyką postępowania w ramach opieki zastępczej na

różnych obszarach kraju. Brak spójności w interpretacji przepisów przysparza wielu rodzinom zastępczym praktycznych problemów w sprawowaniu opieki nad dziećmi, a ponadto nie zachęca rodzin, które mogłyby starać się o status rodzin zastępczych, do podjęcia się obowiązków związanym z opieką nad dziećmi. Podstawowe zasady dotyczące systemu rodzinnej opieki nad dzieckiem są zawarte w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o opiece społecznej (Dz.U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.) oraz w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym z 25 lutego 1964 r. (Dz. U. z dnia 5 marca 1964 r. z późn. zm.). Pewne ogólne uregulowania pomocnicze, ogólne zasady oraz przepisy szczegółowe zawarte są w szeregu innych aktów prawnych (np. Kodeks Cywilny, Kodeks Postępowania Administracyjnego, Kodeks Postępowania Cywilnego, ustawa o samorządzie powiatowym).

Ponadto szczegółowo tą problematykę regulują rozporządzenia:

Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 5 listopada 2004 r. w sprawie określenia zryczałtowanej kwoty na utrzymanie dziecka oraz stawek na bieżące funkcjonowanie placówki rodzinnej (Dz. U. nr 245 poz. 2461). Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz.U z 12 stycznia 2005 r., Nr 6, poz. 45). Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych (Dz.U. z 2004 r., Nr 233, poz. 2344). Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 lutego 2005 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz.U. z 2005 r. nr 37 poz. 331). Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 września 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych (Dz.U. z 2005 r. nr 205 poz 1701).

Przyjęcie nowych rozwiązań pozwoli na udzielenie rodzinie biologicznej, która nie zapewnia dziecku opieki, szybkiej i skutecznej pomocy, tak by dziecko mogło do niej wrócić. Gdy jednak pomimo udzielonej odpowiedniej pomocy rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić dziecku odpowiedniej opieki, a jego dobro jest w tej rodzinie zagrożone, koniecznym jest podjęcie działań przez Państwo. Rodziny zastępcze jako forma opieki niewątpliwie rodzinna, a nadto posiadająca cechy trwałości i stabilności, mogą zastępować rodzinę biologiczną, gdy nie ma perspektyw opieki rodziny biologicznej dla dziecka lub adopcji. Z zasady dziecko nie powinno być umieszczane w placówce opiekuńczo-wychowawczych innych niż rodzinne, gdyż instytucje te nie są w stanie zaspokoić podstawowego prawa dziecka, jakim jest wychowanie w rodzinie. W

związku z powyższym władza publiczna powinna starać się pozyskiwać rodzinne formy opieki nad dzieckiem dla każdego dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Zakres ustawy określony w art. 1 wyznacza pięć obszarów objętych regulacją wynikające z istoty samej ustawy, ale także z praktycznej potrzeby jednoznacznego określenia praw i obowiązków dzieci oraz rodziców zastępczych. Wyznaczenie odpowiednich zadań władzom publicznym przy jednoczesnym sformułowaniu form rodzinnej opieki zastępczej zapewni stworzonemu systemowi należyte funkcjonowanie i ułatwi w praktyce tworzenie i wspieranie rodzin zastępczych.

Definicje zawarte w art.2 służą ujednoczeniu terminologicznemu sformułowań użytych w ustawie, a jednocześnie funkcjonujących obecnie jednak w różnych pojęciowo znaczeniach. Mając na uwadze porządkujący charakter ustawy, zdecydowano się na zdefiniowanie rodzinnej opieki zastępczej z podkreśleniem jej tymczasowego charakteru wynikającego z konstrukcji prawnej, która zakłada określony czas trwania rodzinnej opieki zastępczej. Dziecko umieszczone w takiej opiece powinno, z zasady wrócić albo do rodziny biologicznej albo, jeśli nie jest to możliwe, powinno trafić do adopcji, która zapewnia mu trwałe, rodzinne i stabilne środowisko wychowawcze. Wprowadzenie definicji rodzinnej opieki zastępczej ma doprecyzować, czym są rodziny zastępcze oraz kiedy i jak mają być ustanawiane.

Rodzina zastępcza powinna być ustanowiona, gdy dziecko jest pozbawione trwale lub czasowo opieki rodzinnej np. gdy dziecko zostało porzucone przez rodziców lub gdy rodzice nie są w stanie zająć się dzieckiem i w związku z tym zagrożone jest jego dobro. W takiej sytuacji zabranie dziecka z rodziny jest dopuszczalne, jeżeli nie ma możliwości pracy z rodziną biologiczną i dzieckiem bez zabierania go z tej rodziny. Zabranie dziecka z rodziny biologicznej ma być ostatecznością, gdy jego dobro jest zagrożone i pod warunkiem, że równocześnie zostanie podjęta praca z rodziną biologiczną.

Za niecelowe uznano wprowadzanie nowej definicji rodziny, stąd odesłanie do ustawy o pomocy społecznej.

Wyznaczone przez art. 3 zasady sprawowania rodzinnej opieki zastępczej zawierają naczelną zasadę kierowania się dobrem dziecka. W ten sposób nawiązano do

ugruntowanej i mającej wspaniałe tradycje zasady, która nakazuje wszelkie podejmowane działania analizować pod kątem efektu, jakie przyniosą w pierwszej kolejności dla dziecka (Orz SN z 15.9.1951 r., C 715/51, PIP 1952, Nr). Z tego też powodu w sposób szczególnie dobitny podkreślono konieczność podjęcia starań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

Ponieważ Państwo musi kłaść nacisk na dobro i interes jednostki, czyli na interes konkretnego dziecka, obowiązkiem władzy publicznej będzie więc zawsze zapewnienie mu możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej, a gdy ta nie jest w stanie zapewnić mu opieki, w rodzinnych formach opieki. Z zasady tej wynika również obowiązek państwa zapewnienia pomocy rodzinie poprzez podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka, nad którym sprawowana jest rodzinna opieka zastępcza do rodziny biologicznej. W projekcie działania te zostały uszczegółowione poprzez dodanie zasad, na których ma polegać ta pomoc.

Państwo powinno też dbać o poszukiwanie rodzinnych form opieki zastępczej, zanim zdecyduje się umieścić dziecko w formie instytucjonalnej oraz dobierać formy rodzinnej opieki zastępczej w taki sposób, aby dziecko, nad którym jest sprawowana rodzinna opieka zastępcza miało możliwość kontaktu z rodziną biologiczną.

W ustawie utrzymano w art. 4 dotychczasowy zasadniczy podział form rodzinnej opieki zastępczej na rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Nowością tego rozwiązania jest natomiast wprowadzenie nowej formy jaką są rodzinne domy dziecka. Podmioty te to dotychczasowe placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego jednak z uwagi na charakter tych placówek uznano za zasadne umieszczenie ich w rodzinnych formach opieki. Podobnie zachowano dotychczasowy podział rodzin zastępczych.

Generalna zasada wyrażona w art. 5 wyraża zasadę współpracy pomiędzy rodzicami zastępczymi a przedstawicielami władzy publicznej w zakresie zadań określonych w projekcie. Oparta jest na partnerstwie i wzajemnym poszanowaniu. Zapis ten ma na celu wyznaczenie partnerskich relacji pomiędzy tymi dwoma podmiotami, z pominięciem wszelkich tendencji władczych z którejkolwiek strony.

Katalog praw dziecka zamieszczony w art. 6 zawiera szczegółowe wyliczenie będące jednocześnie wyznaczeniem granic, w zakresie których mają poruszać się osoby

sprawujące opiekę nad dziećmi oraz władze publiczne obowiązane do współdziałania w tej opiece.

Dziecko ma prawo do stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego, uzyskiwanego przede wszystkim poprzez pozyskiwanie rodzin adopcyjnych dla dzieci pozbawionych opieki rodziny biologicznej i bez perspektyw na powrót do tej rodziny. Ważne jest również respektowanie podmiotowości dziecka, jego opinii i światopoglądów. Dziecko nie może stać się przedmiotem opieki, ale musi być pełnoprawnym podmiotem, który ma możliwość zrozumienia i zaakceptowania decyzji podejmowanych w jego sprawie. Ważne jest zatem, aby zgodnie z normami Konwencji o prawach dziecka zapewnić dziecku takie zastępcze środowisko rodzinne, aby mogło zachować swoją tożsamość kulturową. Katalog praw dziecka obejmuje również ochronę przed poniżającym traktowaniem i karaniem oraz zakaz stosowania kar cielesnych. To oczywiste prawo w praktyce często nie jest respektowane.

Dział II ustawy wyznacza zadania władz publicznych w zakresie rodzinnej opieki zastępczej. W art. 9 określono zadania wojewody w tym zakresie. Nowymi zadaniami wojewody są określone w art. 8 ust 1 pkt 2 wyznaczenie ośrodka adopcyjno – opiekuńczego wykonującego zadania ośrodka adopcyjno – opiekuńczego na terenie powiatów w których takiego ośrodka nie ma oraz prowadzenie rejestru obejmującego dane o kandydatach na rodziców zastępczych oraz o dzieciach oczekujących na umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej. W celu maksymalnego uproszczenia procedury pozyskiwania rodzin zastępczych dla dzieci, dla których koniecznym jest ustanowienie opieki zastępczej, ustawa stwarza system rejestracji danych, który pozwoli na stosunkowo dużym obszarze (województwo) ustalić w sposób aktualny dane konkretnych osób mających uczestniczyć w rodzinnej opiece zastępczej. Tak szczegółowa hipoteza, rezygnująca z przeniesienia uregulowania zakresu gromadzonych danych do rozporządzenia, wynika z doniosłości konieczności gromadzenia danych osobowych, do czego kompetencja powinna wynikać z ustawy.

Szczegółowo określono obowiązki dla powiatów ustanawiając je zadaniami własnymi tej jednostki samorządu terytorialnego. Jako podmioty, które są odpowiedzialne za realizację zadań powiatu ustawa wskazuje Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie (zwane dalej PCPR) oraz Ośrodki Adopcyjno –Opiekuńcze (OAO) oraz Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS),jednak nie wykluczając, że poza nimi powiat może posłużyć się w

celu realizacji swych zadań innymi jednostkami organizacyjnymi. Zarówno kompetencje PCPR oraz OAO i OPS są szczegółowo określone w ustawie.

Art. 11 ustawy nakłada na gminą w zakresie wskazanym dla powiatu obowiązki odnośnie spokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych. Rozdzielenie kompetencji pomiędzy gminę i powiat w zakresie wskazanym w ustawie ma na celu powierzenie całości spraw związanych z rodzinami zastępczymi spokrewnionymi gminie (Ośrodki Pomocy Społecznej), a powiatom (Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie) pozostawienie kwestii dotyczących rodzin zastępczych niespokrewnionych. Zmiana taka w pierwszej kolejności ma na celu zwiększenie „profesjonalizacji” rodzin zastępczych niespokrewnionych. Osoby, które pełnią taką funkcję, mają być partnerami dla pracowników PCPR. Inaczej sytuacja przedstawia się w stosunku do rodzin spokrewnionych, które najczęściej dość blisko związane są z rodziną biologiczną. Wspólnie z pracownikiem socjalnym powinny pracować nad powrotem dziecka do rodziców. Pracownicy tych instytucji niejednokrotnie znają takie rodziny najlepiej. Istnieje także sytuacja pewnego rodzaju nadużywania instytucji rodziny zastępczej spokrewnionej. Wielokrotnie pełnią ją rodziny, gdy tak naprawdę dziecko nie jest pozbawione trwale lub czasowo opieki rodziców lub jednego z nich. Często w takich sytuacjach wystarczyłoby orzeczenie opieki prawnej lub innego rodzaju ograniczenie władzy rodzicielskiej, mającej na celu przeciwdziałanie pewnej niewydolności rodziny (zobowiązanie rodziców do określonego działania, nadzór kuratorski). Z praktyki funkcjonowania rodzin zastępczych spokrewnionych wiadomo, że wielokrotnie są one ustanawiane przez sąd w sytuacjach, kiedy nie dochodzi do pozbawienia dziecka opieki. Natomiast w rodzinie takiej występuje problem we właściwym sprawowaniu tej opieki. Wielokrotnie są to rodziny z grup szczególnego ryzyka, dotknięte problemem alkoholowym, wymagające pracy socjalnej. W tej sytuacji pomocą takiej rodzinie powinna zajmować się gmina. Głównym problemem tych rodzin są problemy społeczne, których rozwiązywanie jest określone jako obowiązkowe zadanie własne gminy. Z takiej perspektywy należy pracować z tymi rodzinami, natomiast kwestia opieki zastępczej jest kwestią niejako wtórną, wynikającą z problemów społecznych, a niekoniecznie jest uzasadniona pozbawieniem dziecka w tej rodzinie opieki.

Ustawa zakłada przeniesienie spraw organizacyjnych związanych z opieką zastępczą w rodzinach spokrewnionych do gmin i OPS. przy jednoczesnym pozostawieniu specjalistycznej pomocy i wsparciu jednostek powiatowych. Podstawowym też zadaniem OPS będzie praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny biologicznej. W chwili zabrania dziecka wyznaczony pracownik OPS powinien z rodziną ustalić plan pracy na rzecz zmiany sytuacji, tak aby dziecko mogło do rodziny wrócić. W celu efektywnego wykonywania działań służących powrotowi dziecka do rodziny biologicznej Ośrodek Pomocy Społecznej może zawrzeć z rodziną umowę określającą szczegółowy zakres realizacji tych działań. Pracownik będzie też musiał zawiadamiać Sąd o sytuacjach uzasadniających powrót dziecka do rodziny a także takich kiedy rodzina nie realizuje umowy. Z doświadczeń wiadomo, iż taka praktyka jest najbardziej efektywna przez pierwszy rok od zabrania dzieci, wtedy rodzina najbardziej się stara, a po dłuższym okresie przyzwyczajają się już do tego stanu i często nie robi nic aby odzyskać dziecko. Dlatego trzeba od razu wykorzystać potencjał rodziny i zmobilizować ją do pracy. Jeżeli jednak rodzina nie podejmie współpracy i mimo udzielonej realnej pomocy nie będzie próbowała poprawić swojej sytuacji i stworzyć warunki umożliwiające dziecku powrót, w takiej sytuacji Sąd będzie rozważał podjęcie decyzji o odebraniu władzy rodzicielskiej i oddaniu dziecka do adopcji. Z zasady przepis ten ma za zadanie zmobilizować władzę publiczną do skuteczniejszej pracy z rodziną (pracownik odpowiedzialny za nią może być również rozliczany z podjętych działań) ale też ma służyć szybszemu podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka, tak aby jego sytuacja prawna nie była latami zawieszona. Nadto, projektodawcy zależy, aby zapewnić rodzinom biologicznym prawa do realnej pomocy (terapii, kursu, pomocy materialno-bytowej) tak, aby praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny stała się rzeczywista.

Rozdział drugi działu II szczegółowo reguluje zakres działalności PCPR. Przygotowanie rodziny do przyjęcia dziecka, w tym udzielenie szczegółowych informacji odnośnie potrzeb dziecka (art. 13) spoczywa na PCPR. W przypadku konieczności poszukiwania rodziny zastępczej dla dziecka właściwość terytorialną oraz kolejność działań określa dla PCPR art. 14.

Art. 15 podkreśla i precyzuje konieczność podtrzymywania więzi emocjonalnej łączącej dziecko umieszczone w niespokrewnionej z dzieckiem i zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodzinie zastępczej z rodzicami biologicznymi i innymi osobami bliskimi dziecku. Takie wskazanie na PCPR ma na celu wyznaczenie podmiotu odpowiedzialnego na szczeblu powiatu za umożliwianie tych kontaktów oraz dbałość o wzajemne relacje w tym zakresie.

Ustawa ustanawia w strukturze PCPR osobę koordynatora rodzin zastępczych w celu maksymalnego ułatwienia rodzinom zastępczym kontaktu z poszczególnymi instytucjami oraz zapewnienia im należytego wsparcia ze strony PCPR (art.17). Koordynator jest naturalnym łącznikiem pomiędzy PCPR a rodzinami zastępczymi w zakresie posiadanych przez siebie kompetencji i obowiązków. Zakres działań wskazuje na profesjonalny charakter pracy w zakresie rodzicielstwa zastępczego oraz na bycie pośrednikiem pomiędzy rodziną zastępczą, a poszczególnymi podmiotami wymienionymi w przepisach.

Zadania własne powiatu w zakresie rodzicielstwa zastępczego są realizowane (jak wskazano wyżej) przez OAO.. Część z tych zadań może zostać zlecona innym podmiotom, z wyjątkiem jednak PCPR.

Zakres działalności OAO ma charakter ściśle profesjonalny i jest związany z fachową pomocą związaną z przygotowaniem i funkcjonowaniem rodzin zastępczych (art. 20).

Wszelkie kompetencje PCPR w zakresie spokrewnionych rodzin zastępczych ustawa powierza Ośrodkowi Pomocy Społecznej (zwanymi dalej OPS). Tego rodzaju regulacja wynika z praktyki wskazującej na częsty kontakt rodzin spokrewnionych z OPS. Mając na względzie zakres pomocy, jaki jest udzielany rodzinom spokrewnionym oraz charakter tej pomocy, jest w pełni uzasadnione przekazanie wskazanych kompetencji OPS.

Dział III ustawy został poświęcony rodzinom zastępczym. Poszczególne artykuły od 23 do 44 określają sposób i formę sprawowania rodzinnej opieki zastępczej. Art. 23 określa krąg dzieci, którym zapewnia się opiekę zastępczą. Art. 24 ustanawia zasady wykonywania opieki zastępczej. Ust. 2 ustanawia ogólną zasadę osobistego wykonywania opieki z odstępstwami przewidzianymi w ustawie, a wynikającymi z przyczyn niezależnych od rodziców zastępczych poza pkt. 3, który wynika z charakteru

zawodowej rodziny zastępczej. Obowiązek zapewnienia dziecku właściwych warunków rozwoju powinien być interpretowany z uwzględnieniem kryteriów zawartych w art. 24 ust.3, które wskazują na zakres aktywności rodziców zastępczych.

Art. 26 ustanawia kryteria dla osób, które mogą sprawować funkcję rodziców zastępczych. Dobór tych kryteriów warunkowany jest wyłącznie zapewnieniem dziecku należytej opieki na warunkach określonych w ustawie. Do katalogu tego dodano wymóg który mówi o tym, że rodziną zastępczą nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie. Ustęp 2 określa zasady doboru dziecka do właściwego rodzaju rodziny zastępczej. Dobór ten jest dokonywany przez OAO.

Treść art. 27 wynika w sposób logiczny z dokonanego wyżej podziału kompetencyjnego pomiędzy PCPR, a OPS.

Art. 30, art. 31, art. 32, art.33 określają szczegółowe zasady dotyczące rodzin zastępczych, w tym liczbę dzieci przebywających w tym samym czasie w rodzinie zastępczej oraz wyjątki, w których określone limity mogą zostać przekroczone.

Art. 34 odnosi się do zakazu łączenia różnych typów rodzin zastępczych, określając sytuacje, w których jednak takie łączenie jest możliwe.

Rozdział drugi działu III ustawy zawiera przepisy dokonujące systemowego podziału rodzin zastępczych. Poszczególne regulacje dotyczą trybu ustanawiania i warunków funkcjonowania rodzin zastępczych. W szczególności wprowadza się rozróżnienie liczby dzieci umieszczonych w jednej rodzinie zastępczej w zależności od jej typu. Przy uwzględnieniu okoliczności związanych z osobą dziecka oraz warunków, w jakich dziecko trafia do rodziny zastępczej, rozróżnia się ich poszczególne typy. W celu profesjonalizacji sprawowania opieki nad dzieckiem, a także stworzenia warunków zachęcających do utworzenia rodziny zastępczej. Ponadto projekt wprowadza uwarunkowania dotyczące możliwości utworzenia zawodowej rodziny zastępczej. W art. 36 wymienia dodatkowe obowiązki jakie stawiane są zawodowym niespokrewnionym z dzieckiem rodzinom zastępczym. W kolejnych przepisach określone są zasady na jakich rodzina zastępcza niespokrewniona z dzieckiem uzyskuje status rodziny zawodowej, także zasady podpisywania, rozwiązywania przez starostę umów z zawodowymi niespokrewnionymi z dzieckiem rodzinami zastępczymi oraz

prawa, które wiążą się z pełnieniem funkcji zawodowej rodziny zastępczej. Pomiedzy właściwym miejscowo starostą oraz rodzicami zastępczymi zostaje zawarta umowa o charakterze cywilnoprawnym co umożliwia dochodzenie swoich praw wynikających z umowy na zasadach ogólnych. W czasie trwania umowy na mocy art. 41 rodzicom zastępczym przysługuje prawo do nie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w okresie 26 dni w przeciągu 12 miesięcy.

W ustawie określa się między innymi wysokość podstawy wynagrodzenia dla zawodowych rodzin zastępczych. Projekt przewiduje ustalenie nowej wysokości dolnego progu wynagrodzenia dla zawodowych wielodzietnych i specjalistycznych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych. Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami rodziny te otrzymują wynagrodzenie w wysokości od minimalnego wynagrodzeniem do 120% podstawy. W rezultacie dochodzi do tego typu sytuacji, że w tym samym powiecie rodziny wychowujące minimum troje dzieci mogą otrzymać minimalne wynagrodzenie (57% podstawy), podczas gdy rodziny będące w gotowości do przyjęcia dziecka otrzymują 80% podstawy. Aby zapobiec tego typu sytuacjom jako najniższy „próg” wynagrodzenia zaproponowano 80% podstawy, tj. w wysokości wynagrodzenia jakie otrzymują obecnie zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego w okresie pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka.

Kolejną zmianą w obszarze wynagrodzeń jest zmiana podstawy naliczania. W projekcie wprowadzono pojęcie „podstawy wynagrodzenia”, która jest ustalona kwotowo w wysokości 1820 zł. Począwszy od 1 stycznia 2008 r. podstawa wynagrodzenia będzie corocznie waloryzowana wskaźnikiem waloryzacji równym wskaźnikowi waloryzacji wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, co pozwoli zachować wartość realną tych wynagrodzeń.

Należy wskazać, że prawa i obowiązki rodziców zastępczych zostały sformułowane w taki sposób, aby prawa dziecka nie naruszały praw rodziców i, przeciwnie, aby prawa rodziców nie naruszały praw dziecka.

Prawa rodziców wynikające z ustawy przysługują im wobec wszelkich podmiotów, które w jakikolwiek sposób mogą mieć wpływ na realizację tych praw. Ustawa w tym zakresie nie zawiera żadnego ograniczenia.

Działu IV ustawy Dział IV projektu ustawy dotyczy rodzinnych domów dziecka (RDD). Projekt wskazuje na podmioty które mogą prowadzić rodzinne domy dziecka oraz określa charakter i cele zakładania rodzinnych domów dziecka. Ponadto w projekcie określono: sposób funkcjonowania rodzinnego domu dziecka, krąg dzieci przebywających w RDD i sposoby pracy z nimi, wymogi stawiane wychowawcom, organizacje oraz standardy w zakresie w zakresie opieki i wychowania w RDD. Ponadto, określono sposób i zakres sprawowania nadzoru w zakresie ww. standardów.

Dział V projektu ustawy określa sposób usamodzielniania pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze oraz RDD. Projekt definiuje pojęcie osoby usamodzielnianej oraz określa zakres i zasady usamodzielniania. Określone są rodzaje pomocy jakimi jest objęta osoba usamodzielniana. Przepisy te bazują w dużej mierze na dotychczasowych rozwiązaniach, natomiast zmiany dotyczą kwestii wysokości pomocy dla osób opuszczające niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze oraz zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze.

Dział VI określa zasady finansowania rodzinnej opieki zastępczej, świadczenia dla rodzin zastępczych, zasady ich naliczania, wysokość oraz warunki w których przysługują. Projekt ustawy rozszerza katalog świadczeń dla rodzin zastępczych. Pierwszym z zaproponowanych świadczeń jest dofinansowanie wyjazdów wakacyjnych dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. Środowisko rodzin zastępczych wielokrotnie postulowało przyznanie tego rodzaju dofinansowania, ponieważ wysokie koszty utrzymania dzieci nie pozwalają na zorganizowanie wypoczynku i często dzieci z rodzin zastępczych spędzają wakacje w domach albo też korzystają z możliwości wyjazdów kolonijnych refundowanych przez ośrodki pomocy społecznej dla dzieci z najbiedniejszych rodzin. Wychodząc naprzeciw tym postulatom wprowadzono zwrot kosztów do zorganizowanych form wypoczynku w wysokości nieprzekraczającej 30% podstawy. Natomiast drugim świadczeniem jest pomoc pieniężna z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w wysokości nie niższej niż 6,1 % podstawy.

Wpływ regulacji na dochody i wydatki budżetu i sektora publicznego

Projektowane zmiany w pewnym stopniu będą opierać się na funkcjonujących już instytucjach (Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie) oraz częściowo przy wykorzystaniu

obecnie zatrudnionej kadry, która realizuje zadania związane z obsługą rodzicielstwa zastępczego. Wprowadzenie nowych rozwiązań będzie generować dodatkowe koszty w jednych obszarach, ale również oszczędności w innych. Należy jednakże pamiętać, że zgodnie z założeniami ma się poprawić efektywność opieki nad dziećmi, poprawi się jakość ich życia oraz życia ich otoczenia w przyszłości, co jest niewymierne w sensie finansowym.

Dodatkowe koszty będą wynikały z podjęcia następujących rozwiązań:

1. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych, przy czym wzrost ma dotyczyć głównie rodzin niespokrewnionych;

Założenia:

- obliczenia nie uwzględniają zmniejszenia liczby rodzin zastępczych spokrewnionych, gdyż: 1// trudno oszacować w jakim tempie ten spadek będzie następował; 2// będą powstawać nowe rodziny zastępcze spokrewnione. Dla uproszczenia obliczeń zostało przyjęte, że saldo tych zmian wyniesie 0.
- przyjęto, że niepełnosprawni wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych w przyszłości znajdą się w specjalistycznych, niespokrewnionych rodzinach zastępczych;
- pozostałe dzieci będą przechodzić do niespokrewnionych rodzin zastępczych; dla uproszczenia przyjęto, że struktura tych rodzin nie zmieni się.
- wzrost liczby rodzin zależy od wzrostu liczby chętnych na pozostanie rodzicami zastępczymi;
- kosztem w tym obszarze są środki przeznaczone na utrzymanie dzieci, wynagrodzenie dla rodziców (ale tylko dla dwóch typów rodzin: 1/ wielodzietnych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem oraz 2/ specjalistycznych zawodowych), dodatkowe szkolenia, ewentualnie promocja rodzicielstwa zastępczego.

2. Wzrost liczby pracowników pełniących obowiązki związane z opieką nad rodzinami zastępczymi na poziomie powiatu. Należy uwzględnić następujący wzrost:

Założenia:

- z wywiadów przeprowadzonych w PCPR wynika, że przeciętnie około 2 pracowników w każdej z tych placówek zajmuje się problematyką rodzin zastępczych. W związku z nowymi zadaniami potrzebne jest zatrudnienie jednego koordynatora w każdym PCPR.
- na 150 rodzin powinno przypadać dwóch pracowników PCPR, PCPR ma zatrudniać pracowników na minimum 2 etaty (jeden etat dla pracownika/ów socjalnego/ych, dwie połowy etatu - w sumie 1 etat - dla psychologa i pedagoga; obecna liczba osób zatrudnionych w PCPR jest wystarczająca) oraz jedną osobę na stanowisku koordynatora.

3. Dodatkowe środki należy przeznaczyć na wynagrodzenie dla osób, które podejmą się opieki nad dziećmi w trakcie urlopu rodziców zastępczych.

Założenia:

- Wynagrodzenia te będą wypłacane tylko w odniesieniu do następujących typów zawodowych rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem: 1/ wielodzietnych, 2/ specjalistycznych, 3/ o charakterze pogotowia rodzinnego.
- Dla uproszczenia można przyjąć, że koszt ten będzie równy miesięcznemu wynagrodzeniu dla danych typów rodzin, czyli 1/12 ich rocznego wynagrodzenia (urlop ma trwać 26 dni, czyli około miesiąca).
- W obliczeniach uwzględniono, że kosztem dodatkowym w stosunku do sytuacji obecnej będzie koszt urlopów dla w/w typów rodzin powiększony o koszty wynikające ze wzrostu liczby rodzin zastępczych zawodowych wielodzietnych i specjalistycznych (założono, że nie będzie następował wzrost liczby rodzin o charakterze pogotowia opiekuńczego).

4. Koszt zatrudnienia pracowników na poziomie gminy, którzy podejmą obowiązki nad rodzinami zastępczymi spokrewnionymi.

Założenia:

- Dla uproszczenia przyjęto, że na 150 rodzin należy zatrudnić dwóch pracowników socjalnych.

5. Podniesienie kwot przeznaczonych na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dzieci opuszczających niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze (z 300% do 400% podstawy)

6. Koszty związane z ustaleniem wskaźnika waloryzacji wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych na poziomie wskaźnika waloryzacji wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, wzrostem podstawy do ustalania kwoty wynagrodzenia oraz wzrostem minimalnego poziomu wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych (wielodzietnych i specjalistycznych) do poziomu 80% podstawy.

Koszty dodatkowe, wygenerowane w związku z działaniami zaplanowanymi w projekcie ustawy o rodzinach zastępczych:

Wyszczególnienie	Metoda liczenia	Obliczenie	Wynik
Wzrost liczby dzieci w rodzinach zastępczych niespokrewnionych.	Max: Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	Max: 20644 dzieci	Max. Dodatkowa kwota (docelowo): 168.248.600 zł
Wzrost wydatków na utrzymanie dzieci umieszczane w rodzinach zastępczych niespokrewnionych.	Min: Połowa liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wysokość świadczenia na jedno dziecko w niespokrewnionych rodzinach zastępczych (bez kosztów wynagrodzeń dla rodzin zastępczych, które je otrzymują): (kwota świadczeń wypłaconych w roku 2006 na dzieci we wszystkich typach rodzin zastępczych niespokrewnionych / liczba dzieci znajdujących się w 2006 roku w niespokrewnionych rodzinach zastępczych) Wzrost kosztów utrzymania dzieci z rodzin niespokrewnionych, wynikający ze wzrostu zwiększenia liczby rodzin pomiędzy latami 2005 i 2006 (suma różnic w kosztach dla danych typów rodzin niespokrewnionych w latach 2005 i 2006)	Min: 10322 dzieci (liczba dzieci – dane GUS, stan na 31.12.2004) Kwota na dziecko (rocznie): ok. 8.150 zł 18.209.751 zł	(ok. 168,2 mln zł) Min. dodatkowa kwota (docelowo): 84.124.300 zł (ok. 84 mln zł)

	<p>Wzrost kosztów w pierwszym roku funkcjonowania nowej ustawy:</p> <p>Wariant 1: Wzrost liczby rodzin będzie na poziomie wzrostu pomiędzy latami 2005 i 2006</p> <p>Wariant 2: Wzrost liczby rodzin będzie dwukrotnie większy niż poziom wzrostu pomiędzy latami 2005 i 2006</p>	<p>18.209.751 zł</p> <p>18.209.751 zł * 2 = 36.419.502 zł</p>	<p><u>Koszt roczny:</u></p> <p>Wariant 1: <u>18.209.751 zł</u> (ok. 18,2 mln zł)</p> <p>Wariant 2: <u>36.419.502 zł</u> (ok. 36,4 mln zł)</p>
Wzrost kosztów ponoszonych na wynagrodzenie dla wielodzietnych zawodowych i specjalistycznych rodzin zastępczych niespokrewnionych	Wzrost wydatków na wynagrodzenie pomiędzy latami 2005 i 2006 dla rodzin: - wielodzietnych zawodowych - specjalistycznych	3.057.979 zł (ok. 3,1 mln zł) 617.898 zł (ok. 620 tys zł)	<u>3.675.877 zł</u> (ok. 3,7 mln zł)
Wzrost liczby szkoleń dla chętnych na rodziców zastępczych	Obecnie brak danych (uwaga – więcej rodzin będzie wyszkolonych niż w rzeczywistości powstanie rodzin)	-	-
Koszt działań promocyjnych, zachęcających do tworzenia rodzin zastępczych	Obecnie brak danych	-	-
Wzrost liczby pracowników pełniących obowiązki związane z opieką nad rodzinami zastępczymi na poziomie powiatu (koordynatorzy w PCPR).	Całkowita liczba nowych pracowników Koszt zatrudnienia jednego koordynatora = przeciętne wynagrodzenie pracownika pomocy społecznej	379 pracowników jeden pracownik: ok. 2000 zł brutto 379*2000 zł*12 miesięcy ≈9.100.000 zł	<u>9.096.000 zł</u> (ok. 9,1 mln zł)
Wynagrodzenie dla osób, które podejmą się opieki nad dziećmi z niektórych typów rodzin zastępczych w trakcie urlopu rodziców zastępczych.	Koszt, jaki zostanie poniesiony na finansowanie opieki nad dziećmi w trakcie urlopów rodziców w zależności od typu rodziny (liczone jako 1/12 wysokości rocznego		Koszt funkcjonowania przy obecnej liczbie rodzin zastępczych: 401.835 zł

	<p>wynagrodzenia dla danych typów rodzin zastępczych niespokrewnionych w 2006 roku):</p> <p>- zawodowa wielodzietna</p> <p>- specjalistyczna</p> <p>- o charakterze pogotowia rodzinnego</p> <p>Koszt finansowania wynagrodzenia w trakcie urlopu <u>dla jednej rodziny</u> wg typu rodziny (koszt finansowania w danym typie rodzin podzielony przez liczbę tych rodzin):</p> <p>- zawodowa wielodzietna</p> <p>- specjalistyczna</p> <p>- o charakterze pogotowia rodzinnego</p> <p>Wzrost liczby tych rodzin pomiędzy latami 2005 i 2006 (bez rodzin o charakterze pogotowia rodzinnego):</p> <p>- zawodowe wielodzietne</p> <p>- specjalistyczne</p> <p>Wzrost kosztów finansowania urlopów dla wszystkich tych rodzin:</p> <p>Wariant 1: Założenie, że wzrost będzie identyczny jak pomiędzy latami 2005 i 2006</p> <p>Wariant 2: Założenie, że wzrost będzie dwukrotnie większy niż pomiędzy latami 2005 i 2006</p>	<p>4.822.025 zł / 12 = 401.835 zł</p> <p>896.729 zł / 12 = 74.727 zł</p> <p>9.754.934 zł / 12 = 812.911 zł</p> <p>401.835 zł / 306 = 1313 zł</p> <p>74.727 zł / 58 = 1288 zł</p> <p>812.911 zł / 401 = 2027 zł</p> <p>161 rodzin</p> <p>28 rodzin</p> <p>Wariant 1: (161 * 1313zł) + (28 * 1288 zł) = ~211.400 zł + ~36.100 zł = 247.500 zł</p> <p>Wariant 2 : 247.500 zł * 2 = 495.000 zł</p>	<p>+</p> <p>74.727 zł</p> <p>+</p> <p>812.911 zł</p> <p>=</p> <p><u>1.289.473 zł</u> (ok. 1,3 mln zł)</p> <p>Dodatkowy roczny koszt związany ze wzrostem liczby rodzin zastępczych:</p> <p>Wariant 1: <u>247.500 zł</u> (ok. 0,3 mln zł)</p> <p>Wariant 2 : <u>495.000 zł</u> (ok. 0,5 mln zł)</p>
Koszt zatrudnienia pracowników na poziomie gminy, którzy podejmą obowiązki opieki nad rodzinami zastępczymi spokrewnionymi	Liczba pracowników których należy zatrudnić = liczba rodzin zastępczych spokrewnionych / 75 (liczone dla każdego województwa)	36.394 / 75 = 485 pracowników	<u>11.664.000 zł</u> (ok. 11,7 mln zł)

	<p>Koszt zatrudnienia jednego pracownika socjalnego = przeciętne wynagrodzenie pracownika pomocy społecznej</p> <p>Koszt zatrudnienia wszystkich nowych pracowników</p>	<p>Jeden pracownik: ok. 2.000 zł brutto</p> <p>485 * 2000 zł * 12 miesiąc = 11.664.000 zł</p>	
<p>Podniesienie kwot przeznaczonych na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki dzieci opuszczających niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze (z 300% do 400% podstawy)</p>	<p>W wyniku wprowadzenia zmiany świadczenie to zwiększa się o 1647 zł na osobę. W 2006 r. według danych GUS, zostało usamodzielnionych 11% osób, które ukończyły 18 rok życia (90 osób) na kolejne lata do usamodzielnienia pozostało 83% (429 osób). Średnia wysokość świadczenia na usamodzielnienie na poziomie 4223 zł (85%), świadczy o tym, że maksymalnie mogło być 68% osób, które otrzymały w 2006 r. świadczenie na poziomie 300% podstawy.</p>	<p>148 tys. zł – przewidywany koszt zwiększenia świadczenia dla osób usamodzielnianych w rocznie oraz 706,6 tys. zł - przewidywany koszt zwiększenia świadczenia dla osób, które nie zostały jeszcze usamodzielnione z poprzednich lat, przed wprowadzeniem zmiany. Każde zwiększenie liczby osób do usamodzielnienia o 10 spowoduje, że skutek finansowy będzie wyższy ok. 16 tyś. zł.</p>	<p><u>854.600 zł</u> (ok. 0,9 mln zł)</p>
<p>Koszty związane z ustaleniem wskaźnika waloryzacji wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych na poziomie wskaźnika waloryzacji wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej, wzrostem podstawy do ustalania kwoty wynagrodzenia, wzrostem minimalnego poziomu wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych (wielodzietnych i specjalistycznych) do poziomu 80% podstawy.</p>	<p>Przy obliczeniu rocznych kosztów związanych z waloryzacją uwzględniono: - kwotę podstawy w wysokości 1820 zł; - wskaźnik waloryzacji na poziomie średniorocznego wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2008 r. zawartego w projekcie budżetu państwa na 2008 r.(102,3%)</p>	<p>Wzrost wynagrodzenia związany z waloryzacją: -882 rodziny * 502 zł (roczny koszt wzrostu wynagrodzenia związany z waloryzacją)= ~443.000 zł</p> <p>Wzrost podstawy do określania kwoty wynagrodzenia: -882 rodzin* 2087(roczny wzrost kosztów wynagrodzenia) =~1.840.000 zł</p> <p>Wzrost wynagrodzeń: -25%(szacuje się że 25% rodzin uzyskuje wynagrodzenie na poziomie minimalne wynagrodzenia za pracę)*377=~94*6240(roczny koszt wzrostu wynagrodzeń do poziomu 80% dla jednej rodziny)=~587.000</p>	<p><u>2.870.000 zł</u> (ok. 2,9 mln zł)</p>

Max. – wariant maksymalny

Min. – wariant minimalny

Oszczędności zostaną uzyskane w wyniku podjęcia następujących rozwiązań:

1. **Zmniejszenie liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.** Docelowo projektujący ustawę zakładają, że wszystkie dzieci z placówek opiekuńczo – wychowawczych znajdą miejsca w rodzinach zastępczych. Proces przechodzenia do rodzin zastępczych niespokrewnionych będzie trwał wiele lat i obecnie trudno określić kiedy się zakończy.

Założenia:

- Na obecnym etapie należy wstępnie oszacować ile dzieci będzie ubywać w najbliższych latach z ośrodków adopcyjno-opiekuńczych. Zgodnie z projektem, w najbliższych latach nabór do rodzin zastępczych niespokrewnionych będzie pochodził w dużej części z grupy dzieci znajdujących się w placówkach. Przemawiają za tym następujące przesłanki:

- ze względu na intensyfikację prac nad rodzinami biologicznymi, mniej dzieci będzie odchodzić z rodzin biologicznych;

- będzie większa dynamika odchodzenia dzieci z rodzin zastępczych (czyli krótszy będzie okres ich pobytu w rodzinie zastępczej), ponieważ dzieci, których rodzice nie rokują na poprawę sytuacji, będą adoptowane.

- Do celów wstępnej analizy problemu założono, że realistyczny będzie wariant drugi dotyczący wzrostu liczby rodzin zastępczych niespokrewnionych (bez rodzin o charakterze pogotowia opiekuńczego). Oznacza to, że liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych niespokrewnionych będzie dwukrotnie wyższy niż to miało miejsce pomiędzy latami 2005 i 2006. Tym samym dwukrotnie większy będzie wzrost liczby dzieci w tych rodzinach.

- Na dzień dzisiejszy nie udało się uzyskać informacji, jaki odsetek dzieci przybywających do rodzin zastępczych niespokrewnionych pochodzi z placówek opiekuńczo-wychowawczych, a jaki bezpośrednio z rodzin biologicznych. W związku z nowymi rozwiązaniami przewidzianymi w ustawie założono, że aż $\frac{3}{4}$ nowych dzieci w rodzinach zastępczych będzie pochodzić z placówek.

- Koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest różny w różnych powiatach. Na podstawie art. 86 ust. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o

pomocy społecznej starosta, a w stosunku do placówek o zasięgu regionalnym marszałek województwa ustala corocznie średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Po analizie wysokości tej kwoty w różnych powiatach przyjęto, że średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka wynosi ok. 2.500 zł, czyli w skali roku jest to kwota ok. 30.000 zł.

- Trudno jest przewidzieć w jakim tempie dzieci będą mogły przejść do rodzin zastępczych. Jednakże przy przyjętym trybie odchodzenia dzieci z placówek opiekuńczo wychowawczych ze wstępnych obliczeń wynika, że możliwe będzie odejście około 2100 dzieci w pierwszym roku działania ustawy, czyli ok. 1/10 dzieci. Jednocześnie możliwe będzie likwidowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych. Ponieważ dzieci będą odchodziły z poszczególnych placówek nierównomiernie, nie jest obecnie możliwe oszacowanie ile placówek corocznie będzie można likwidować.

- Należy wziąć pod uwagę, że przy malejącej liczbie dzieci w ośrodku zwiększy się przeciętny koszt utrzymania jednego wychowanka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, ale całościowy koszt utrzymania wszystkich wychowanków będzie niższy.

2. Oszczędności zostaną uzyskane w wyniku wzrostu efektywności współpracy z rodziną biologiczną dzieci i umożliwi to powrót tych dzieci do rodzin. Tym samym dzieci będą krócej przebywać w rodzinach zastępczych i zwiększy się dynamika przepływu dzieci w rodzinach zastępczych. Nie jest możliwe oszacowanie oszczędności, jakie zostaną uzyskane w wyniku wprowadzenia tego rozwiązania.

3. Zgodnie z założeniem projektu ustawy te dzieci, które nie mają szansy na powrót do rodziny biologicznej (ze względu na brak postępów w pracy z rodziną biologiczną) będą przekazywane do rodzin adopcyjnych. W tej sytuacji zmniejszy się liczba dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych, aczkolwiek będą ponoszone koszty na obsługę rodzin adopcyjnych (nie będzie to jednak koszt dodatkowy, gdyż z rodzinami zastępczymi też jest prowadzona praca socjalna i różnego rodzaju terapie). Nie jest możliwe oszacowanie oszczędności, jakie zostaną uzyskane w wyniku wprowadzenia tego rozwiązania.

4. Ze względu na trudności z dokonaniem szacunków zupełnie pominięta została kwestia oszczędności, jakie będą wynikać ze zmniejszania się liczby dzieci

umieszczanych w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Obecnie stanowią one ok. 84% wszystkich rodzin zastępczych i generują większość kosztów ponoszonych na rodzicielstwo zastępcze. Ze wstępnego rozeznania wynika, że znaczący odsetek tych rodzin przestanie funkcjonować dając tym samym znaczne oszczędności.

Oszczędności uzyskane w związku z działaniami zaplanowanymi w projekcie ustawy o rodzinach zastępczych:

Wyszczególnienie	Metoda liczenia	Obliczenie	Wynik
Coroczny wzrost liczby dzieci odchodzących z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin zastępczych niespokrewnionych.	Wzrost liczby dzieci w rodzinach niespokrewnionych (bez rodzin o charakterze pogotowia opiekuńczego) pomiędzy latami 2005 i 2006. Dwukrotność w/w wzrostu. $\frac{3}{4}$ wielkości założonego wzrostu liczby dzieci w rodzinach zastępczych niespokrewnionych Roczny koszt utrzymania jednego dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.	Ók. 1400 dzieci Ok. 2800 dzieci Ok. 2100 dzieci 30.000 zł	Roczny koszt utrzymania dzieci, które odejdą z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin zastępczych: 63.000.000 zł
Koszt utrzymania placówek, które będą likwidowane	Brak danych	-	-

Podsumowanie:

W powyższych szacunkach dokonano wstępnych obliczeń wybranych najważniejszych aspektów funkcjonowania systemu opieki nad dziećmi umieszczonymi w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie kwoty wydatków dodatkowych, które zostaną wygenerowane w związku z wprowadzeniem rozwiązań omawianego projektu ustawy, ani oszczędności wynikających z tego tytułu. Wykazane w tabelach wielkości mają za zadanie pomóc zorientować się w skali kosztów i oszczędności, jednak błędem byłoby na obecnym etapie sumowanie poszczególnych wartości. Przede wszystkim są one wstępne, opierają się na bardzo ogólnych założeniach. Po drugie, nie wszystkie elementy można na obecnym etapie uwzględnić, np. nie wiadomo jak wiele dzieci będzie mogło wrócić do

rodzin biologicznych w wyniku intensyfikacji pracy z tymi rodzinami. Bardziej pogłębione analizy będą możliwe dopiero w trakcie wdrażania zaproponowanych rozwiązań.

Wstępny przegląd kosztów i oszczędności może sugerować, że zdecydowanie więcej elementów jest po stronie kosztów i że ich wartość przewyższa oszczędności. Należy jednak zauważyć że:

- Wprowadzenie rozwiązań ustawy i osiągnięcie docelowych założeń (wszystkie dzieci przejdą z placówek do rodzin zastępczych) z pewnością spowoduje zmniejszenie kosztów funkcjonowania całego systemu opieki nad dziećmi wychowywanymi poza rodzinami biologicznymi.
- Na każdym kolejnym etapie wdrażania rozwiązań zaprojektowanych w ustawie coraz szybciej będą maleć koszty i będą rosnąć oszczędności.
- Momentem przełomowym może się okazać wypracowanie metod pracy z rodzinami biologicznymi, które po pierwsze zapobiegą konieczności odłączania dzieci od tych rodzin, a po drugie umożliwią powrót w sytuacji gdy dziecko znalazło się w rodzinie zastępczej bądź placówce.
- Zdecydowanie prościej jest oszacować koszty wdrażania ustawy, gdyż wiele rozwiązań opiera się na już funkcjonujących mechanizmach. Projekcja oszczędności w dużej mierze jest niemożliwa, gdyż zależy od efektywności wdrażania rozwiązań ustawy. Należy jednak pamiętać, że w powyższej analizie zdecydowanie wyższe niedoszacowania są po stronie oszczędności, tymczasem po stronie kosztów zidentyfikowano większość elementów.

Wdrożenie proponowanych rozwiązań spowoduje:

Wejście w życie ustawy ułatwi sprawowanie opieki nad dziećmi w rodzinnych formach opieki zastępczej. Jednocześnie rozwiąże dotychczasowe problemy prawno kompetencyjne i sprawi, że więcej osób będzie decydowało się na założenie rodziny zastępczej. W dalszej kolejności ustawa wywoła faktyczny prymat rodzinnych form opieki nad instytucjonalnymi. Zakładamy, iż w wyniku wejścia w życie ustawy, nastąpi rozwój rodzinnych form opieki. Dzięki temu realizowana będzie zasada wychowania dziecka w rodzinie podkreślana w wielu aktach prawnych.

Do zakresu przedmiotowego regulowanego niniejszą ustawą odnoszą się następujące akty prawa międzynarodowego i akty ustawodawcze Unii Europejskiej:

Konwencja o prawach dziecka Nowy Jork 20 listopada 1989 rok (Dz. U. 91.120.526).

Europejska konwencja o wykonywaniu praw dzieci Strasburg 25 stycznia 1996 roku (Dz. U. 00.107.1128).

Rezolucja Komitetu Ministrów Rady Europy nr 77(33) z 3 listopada 1997 r. w sprawie umieszczania dzieci poza rodziną.

Konwencja o przysposobieniu dzieci z dnia 24 kwietnia 1967 roku (Strasburg).

Projekt ustawy jest zgodny z ww. aktami prawa międzynarodowego i unijnego.

Warszawa, 22 stycznia 2008 r.

BAS-WAEM-31/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia
w sprawie zgodności poselskiego projektu ustawy o rodzinnej opiece
zastępczej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Joanna Kluzik-
Rostkowska) z prawem Unii Europejskiej

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Monitor Polski z 2002 r., Nr 23, poz. 398 z późn. zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy swym zakresem obejmuje kwestie związane z opieką nad dzieckiem pozbawionym rodziny biologicznej. Projekt określa zasady sprawowania rodzinnej opieki zastępczej, formy rodzinnej opieki zastępczej, prawa dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej, prawa i obowiązki rodziców zastępczych oraz zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia dziecku rodzinnej opieki zastępczej. W szczególności projekt ustawy określa jakie zadania w zakresie rodzinnej opieki zastępczej będą realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodki pomocy społecznej. Projekt ustawy zawiera szczegółowe przepisy dotyczące rodzin zastępczych, a także rodzinnych domów dziecka. W projekcie znajdują się również przepisy regulujące usamodzielnianie wychowanków rodzinnej opieki zastępczej oraz finansowanie rodzinnej opieki zastępczej.

Zgodnie z art. 74 projektu, ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy. Art. 74 projektu nie określa, od którego dnia (dzień uchwalenia, dzień opublikowania w Dzienniku Ustaw) biegnie termin 6 miesięcy.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Projekt reguluje materie objęte zakresem obowiązywania art. 49 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. U. z 2004 r. Załącznik nr 2 do nru 90, poz. 864, dalej: TWE).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej.

Rodzinna opieka zastępcza jest usługą społeczną świadczoną przez osoby upoważnione do tego przez państwo. Jako taka podlega art. 49 TWE, który w akapicie pierwszym stanowi, że ograniczenia w swobodnym świadczeniu

usług wewnątrz Wspólnoty są zakazane w odniesieniu do obywateli państw członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w państwie Wspólnoty innym niż państwo odbiorcy świadczenia. Art. 26 projektu ustawy wymienia warunki niezbędne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Należą do nich m. in.: stałe miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, korzystanie z pełni praw cywilnych i obywatelskich, udokumentowany zaświadczeniem lekarskim stan zdrowia psychicznego i fizycznego, umożliwiający sprawowanie właściwej opieki nad dzieckiem, posiadanie odpowiednich warunków mieszkaniowych i stałego zatrudnienia (w przypadku małżonków przynajmniej przez jedno z nich). Osoba lub osoby, którym ma być powierzona funkcja rodziny zastępczej muszą spełnić łącznie wszystkie wymienione w projekcie warunki. Warunek posiadania stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej może stanowić ograniczenie swobody świadczenia usług rodzinnej opieki zastępczej dla obywateli UE nie mających stałego zamieszkania na terytorium RP. Ograniczenie swobody świadczenia usług jest jednak uzasadnione charakterem działalności jaką jest sprawowanie rodzinnej opieki zastępczej oraz prawami dziecka, nad którym sprawowana jest rodzinna opieka zastępcza. Wśród praw dziecka art. 6 projektu wymienia m. in. prawo do utrzymywania regularnych, bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców biologicznych co byłoby trudne do spełnienia w przypadku zamieszkania rodziny zastępczej w innym państwie członkowskim. Warunek stałego miejsca zamieszkania na terytorium RP jest też uzasadniony obowiązkami organów administracji publicznej związanymi z rodzinną opieką zastępczą, tj. współpraca z rodziną zastępczą, organizowanie wsparcie dla rodzin zastępczych, zapewnienie rodzicom zastępczym pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej. Wypełnianie, wymienionych w projekcie ustawy, zadań administracji publicznej byłoby niemożliwe wobec osób na stałe zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Podsumowując projekt ustawy o rodzinnej opiece zastępczej jest zgodny z art. 49 TWE.

4. Konkluzje

Projekt ustawy o rodzinnej opiece zastępczej jest zgodny z prawem UE.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskrytory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, rodzina zastępcza

Warszawa, 22 stycznia 2008 r.

BAS-WAEM-32/08

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o rodzinnej opiece zastępczej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Joanna Kluzik-Rostkowska) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy swym zakresem obejmuje kwestie związane z opieką nad dzieckiem pozbawionym rodziny biologicznej. Projekt określa zasady sprawowania rodzinnej opieki zastępczej, formy rodzinnej opieki zastępczej, prawa dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej, prawa i obowiązki rodziców zastępczych oraz zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia dziecku rodzinnej opieki zastępczej. W szczególności projekt ustawy określa jakie zadania w zakresie rodzinnej opieki zastępczej będą realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, ośrodki pomocy społecznej. Projekt ustawy zawiera szczegółowe przepisy dotyczące rodzin zastępczych, a także rodzinnych domów dziecka. W projekcie znajdują się również przepisy regulujące usamodzielnianie wychowanków rodzinnej opieki zastępczej oraz finansowanie rodzinnej opieki zastępczej. Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Projekt nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej.

Opracował: Zespół Prawa Europejskiego

Akceptował: Dyrektor Biura Analiz Sejmowych

Michał Królikowski

Deskryptory bazy Rex: Unia Europejska, projekt ustawy, rodzina zastępcza

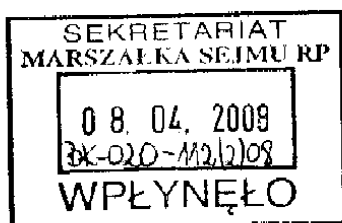

Prawo i Sprawiedliwość

Klub Parlamentarny „Prawo i Sprawiedliwość”

Warszawa, dnia 8 kwietnia 2008 roku

Joanna Kluzik-Rostkowska
Posel na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Jako reprezentant wnioskodawców poselskiego projektu ustawy **o rodzinnej opiece zastępczej** przedkładam założenia do nowelizacji aktu wykonawczego do niniejszej ustawy.

Założenia do rozporządzeń oraz projekty rozporządzeń do ustawy o rodzinnej opiece zastępczej

1) Na podstawie art. 9 ust. 6. minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi sposób prowadzenia rejestrów danych:

- o kandydatach do pełnienia funkcji rodziców zastępczych w danym województwie;
- o dzieciach oczekujących na umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej

oraz szczegółowy sposób udostępniania danych z tych rejestrów, kierując się koniecznością zapewnienia ochrony danych osobowych oraz przejrzystości rejestrów.

2) Projekt rozporządzenia wydanego na podstawie art. 17 ust. 6

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia ...

w sprawie szczegółowego zakresu działania Koordynatora rodzin zastępczych

Na podstawie art. 17 ust. 6 ustawy z dnia r. o rodzinnej opiece zastępczej zarządza się, co następuje:

§ 1. Koordynator rodzin zastępczych, zwany dalej "Koordynatorem", wykonuje zadania wyznaczone przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie.

§ 2. Do zakresu działania Koordynatora należy:

- 1) współpraca z rodzinami zastępczymi oraz z osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka;
- 2) współpraca z pracownikiem socjalnym pracującym z rodziną biologiczną dziecka;
- 3) praca z rodziną biologiczną służąca powrotowi dziecka do rodziny biologicznej;
- 4) organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka, w szczególności w przypadku choroby dziecka lub trudności wychowawczych związanych z opieką nad dzieckiem;
- 5) pomoc w dochodzeniu praw rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka wzajemnego kontaktu, w szczególności poprzez organizowanie grup wsparcia;
- 7) informowanie ośrodka adopcyjno-opiekuńczego o dzieciach

przebywających w rodzinnej opiece zastępczej, których sytuacja prawna umożliwia wszczęcie procedury w sprawie przysposobienia;

8) sporządzanie informacji dla sądu o funkcjonowaniu rodzin zastępczych i rodzinnych domach dziecka;

9) wykonywanie innych zadań określonych w ustawie lub w przepisach odrębnych.

§ 3. Zadania, o których mowa w § 2, Koordynator wykonuje w imieniu Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, z jego upoważnienia, w szczególności przez gromadzenie uzyskanych w związku z wykonywaniem zadań, o których mowa w § 2, informacji o istotnych sprawach dotyczących dziecka umieszczonego w niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzinach zastępczych.

§ 4. Informacje, dokumenty i sprawozdania, o których mowa w § 3, mogą dotyczyć w szczególności:

1) stanu zdrowia dziecka;

2) postępów w nauce;

3) trudności wychowawczych, w tym samowolnego oddalenia się dziecka z rodziny zastępczej trwającym dłużej niż 24 godziny;

4) trudności w sprawowaniu opieki nad dzieckiem;

5) przerw w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem, jeżeli przerwa trwa dłużej niż jeden miesiąc, oraz o osobie lub instytucji, która w tym czasie sprawuje opiekę nad dzieckiem.

§ 5. 1. Koordynator współdziała z innymi właściwymi organami, w szczególności z Ośrodkami Pomocy Społecznej właściwymi do pracy z rodziną biologiczną dziecka, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej, Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym prowadzącym wojewódzki rejestr danych o:

a) kandydatach do pełnienia funkcji rodziców zastępczych w danym województwie,

b) dzieciach oczekujących na umieszczenie w rodzinnej opiece zastępczej;

2. Organy administracji samorządowej udzielają Koordynatorowi pomocy w realizacji jego zadań.

§ 6. W zakresie niezbędnym do wykonania zadań określonych w rozporządzeniu Koordynator może:

1) powoływać zespoły interdyscyplinarne, jako organy pomocnicze w sprawach należących do zakresu jego działania;

2) zlecać sporządzanie ekspertyz oraz innych dokumentów potrzebnych do realizacji jego zadań.

§ 7. Obsługę Koordynatora zapewnia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą od

3) Projekt rozporządzenia wydanego na podstawie art. 20 ust 5

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
z dnia 2007r.
w sprawie organizacji działania ośrodków adopcyjno-opiekuńczych

Na podstawie art. 20 ust. 5 ustawy z dnia o rodzinnej opiece zastępczej zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 30 września 2005 r. w sprawie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych (Dz. U. Nr 205, poz. 1701) wprowadza się następujące zmiany:

1) po § 1 dodaje się § 1 a w brzmieniu:

„§ 1a. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o rodzinach zaprzyjaźnionych – należy przez to rozumieć rodziny obce, których członkowie wspierają działania wychowawcze placówek opiekuńczo – wychowawczych w zakresie życia rodzinnego.”;

2) w § 2:

a) w ust. 1:

- lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodziny zaprzyjaźnionej oraz kandydatów do prowadzenia placówki rodzinnej,”;

- lit. d otrzymuje brzmienie:

„d) pomocy pedagogicznej, psychologicznej i z zakresu prawa rodzinnego udzielonej rodzinom przysposabiającym, rodzinom zastępczym, rodzinom zaprzyjaźnionym i rodzinom naturalnym,”;

b) w ust. 2 po pkt 10 dodaje się pkt 11 w brzmieniu:

„11) informację o niekaralności z Krajowego Rejestru Sądowego opatrzone datą nie wcześniejszą niż 1 miesiąc przed jej złożeniem.”;

c) w ust. 3:

- pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) informacje o sytuacji prawnej, oraz aktualnego miejsca pobytu dziecka;”;

1) Minister Pracy i Polityki Społecznej – kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na

podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 marca 2007r. w sprawie

szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 38, poz. 243, Nr 110, poz. 760 i Nr 148, poz. 1041).

2) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 179, poz. 1487 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 135, poz. 950, Nr 144, poz. 1043, Nr 186, poz. 1380, Nr 249, poz. 1831 i Nr 251, poz. 1844 oraz z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 36, poz. 226, Nr 48, poz. 320 i Nr 120, poz. 818.

- po pkt 3 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) dane dotyczące sytuacji prawnej i miejsca pobytu rodzeństwa.”;

3) w § 4:

a) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz rodzinnych wywiadów środowiskowych, dotyczących osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodziny zaprzyjaźnionej albo kandydatów do prowadzenia placówki rodzinnej;”;

b) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) wydawanie kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej opinii o spełnianiu przez nich warunków, o których mowa w art. 73 ust. 1 i 3 pkt 2-6, a kandydatom do prowadzenia placówki rodzinnej opinii o posiadaniu odpowiedniego przygotowania;”;

c) w § 4 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust.2 i3 w brzmieniu:

„2. W przypadku gdy zaświadczenie kwalifikacyjne potwierdzające ukończenie szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, wydaje powiatowe centrum pomocy rodzinie lub na jego zlecenie inny podmiot, zaświadczenie to wraz z dokumentacją kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia placówki rodzinnej przekazywane jest do ośrodka adopcyjno - opiekuńczego w terminie dwóch tygodni od dnia jego wydania.

3. Opinie, o których mowa w ust. 1 pkt 4, ośrodek adopcyjno – opiekuńczy wydaje w ciągu miesiąca od dnia przekazania przez powiatowe centrum pomocy rodzinie lub działający na jego zlecenie inny podmiot, zaświadczenia kwalifikacyjnego wraz z dokumentacją.”;

4) w § 7 w ust. 1 zdanie wstępne otrzymuje brzmienie:

„1. Ośrodek współpracuje z rodziną naturalną, zastępczą, zaprzyjaźnioną oraz przysposabiającą w zakresie opieki nad dzieckiem i jego wychowaniem, w szczególności w następujących dziedzinach:”;

5) w § 8 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) ustalenie sytuacji prawnej dziecka oraz jego rodzeństwa;”;

6) § 10 otrzymuje brzmienie:

„§ 10. 1. W przypadku gdy w terminie 1 miesiąca od dnia przyjęcia informacji o dziecku przez wojewódzki bank danych nie pozyskano dla dziecka rodziny zgłaszającej gotowość jego przysposobienia, ośrodek prowadzący wojewódzki bank danych przekazuje w ciągu 7 dni od upływu tego terminu informacje o dziecku do wojewódzkich banków danych prowadzonych przez ośrodki w innych

województwach.

2. W przypadku gdy w terminie 2 miesięcy od dnia przyjęcia informacji o dziecku przez wojewódzkie banki danych nie pozyskano dla dziecka rodziny zgłaszającej gotowość jego przysposobienia, dziecko może być zakwalifikowane do przysposobienia związanego ze zmianą dotychczasowego miejsca zamieszkania dziecka w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie.

3. Ośrodki prowadzące wojewódzkie banki danych, w przypadkach o których mowa w ust. 2, przekazują niezwłocznie informacje o dziecku do ośrodków upoważnionych do kwalifikowania dzieci do przysposobienia.

4. Osobie zgłaszającej gotowość przysposobienia dziecka, o którym mowa w ust. 2, ośrodek nie umożliwia kontaktu z dzieckiem i nie ujawnia o nim informacji przed zakwalifikowaniem dziecka do przysposobienia.";

7) załącznik do rozporządzenia otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

ZAŁĄCZNIK do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia.....2007 r.

.....
(pieczęć ośrodka adopcyjno – opiekuńczego
lub powiatowego centrum pomocy rodzinie
lub innego podmiotu wykonującego zadania na jego zlecenie)
ZAŚWIADCZENIE KWALIFIKACYJNE NR...

.....
(imiona i nazwisko)

.....
(data i miejsce urodzenia)

.....
(adres zamieszkania: ulica nr domu, nr lokalu, kod pocztowy, miejscowość, powiat, województwo)

ukończyli szkolenie dla kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzone przez

.....
(nazwa, adres podmiotu prowadzącego szkolenie)

.....
na podstawie programu

.....
(nazwa i autor programu, nr decyzji Ministra Pracy i Polityki Społecznej o zatwierdzeniu programu)
w terminie

w wymiarze

.....
szkolenie zostało przeprowadzone na zlecenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
W.....na podstawie umowy z
dnia.....

.....
(miejsce i data ukończenia szkolenia (podpis osoby upoważnione)

OPINIA *

o spełnianiu przez kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
warunków, o których mowa w art. 73 ust. 1 i 3 pkt 2-6/o posiadaniu
odpowiedniego przygotowania przez kandydatów do prowadzenia placówki
rodzinnej

Wydana przez komisję kwalifikacyjną

Komisja Kwalifikacyjna po zapoznaniu się z dokumentacją kandydatów i opinią
psychologiczną –

pedagogiczną na posiedzeniu w dniu

Zakwalifikowała

.....
(imiona i nazwisko kandydatów)

do pełnienia funkcji rodziny zastępczej dla:
jednego dziecka w wieku:

.....
(niemowlęcym, przedszkolnym, szkolnym)
dla rodzeństwa w wieku

.....
(niemowlęcym, przedszkolnym, szkolnym)

.....
(miejsce i data wydania opinii) (Przewodniczący Komisji Kwalifikacyjnej)

.....
(Pieczęć ośrodka adopcyjno – opiekuńczego)
wypełnia ośrodek adopcyjno – opiekuńczy

4) Projekt rozporządzenia na podstawie art. 22 ust. 6

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA POLITYKI SPOŁECZNEJ**

z dnia ...

w sprawie form, metod i zakresu pracy z rodzinami biologicznymi dzieci
umieszczonych w rodzinnej opiece zastępczej

Na podstawie art. 22 ust. 6 zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zadania Ośrodka Pomocy Społecznej w kontekście pracy z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do tej rodziny;
- 2) formy i metody oraz zakres pracy z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w opiece poza tą rodziną;

§ 2. Ustala się następujące zadania dla Ośrodka Pomocy Społecznej w odniesieniu do pracy z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w opiece poza tą rodziną:

- 1) wyznaczenie pracownika socjalnego odpowiedzialnego za pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu do tej rodziny dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej;
- 2) udzielenie pomocy rodzinie biologicznej według potrzeb tej rodziny, a w szczególności nie później niż w terminie miesiąca od umieszczenia dziecka w rodzinnej opiece zastępczej:
 - a) wnioskowanie o skierowanie na odpowiednią terapię lub specjalistyczne leczenie,
 - b) wnioskowanie o skierowanie na kursy lub szkolenia związane ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem,
 - c) udzielenie pomocy w poszukiwaniu pracy;
 - d) innej wskazanej przez sąd.
- 3) Ośrodek Pomocy Społecznej i wyznaczony pracownik socjalny ma obowiązek poszanowania prawa członków rodziny biologicznej do prywatności oraz działania w sposób możliwie najmniej dla nich uciążliwy;
- 4) zawiadomienie sądu opiekuńczego, gdy sytuacja rodziny biologicznej pozwala na powrót dziecka do tej rodziny lub rodzina biologiczna nie realizuje umowy, o której mowa w § 3.

§ 3. 1. W celu efektywnego wykonywania zadania, o którym mowa w § 2., ośrodek pomocy społecznej może zawrzeć z rodziną biologiczną umowę określającą szczegółowy sposób realizacji działań, o których mowa w § 2..

2. Projekt umowy przygotowuje pracownik socjalny, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, we współpracy z rodziną biologiczną dziecka.

3. Pracownik socjalny, o którym mowa w § 2. ust. 1, informuje sąd o realizowaniu przez rodzinę biologiczną umowy, o której mowa w ust. 2, nie rzadziej niż raz na cztery miesiące.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem wydania.

5) Na podstawie art. 26 ust. 3 Minister właściwy do spraw zdrowia określi zakres badań, o których mowa w ust. 1 pkt 6 projektu ustawy mając na uwadze dobro dziecka, mając szczególnie biorąc pod rozwagę fakt, aby kandydaci nie byli chorzy na chorobę uniemożliwiającą im właściwą opiekę nad dzieckiem oraz to, iż zaświadczenie o braku zdrowotnych przeciwwskazań do sprawowania opieki zastępczej, powinno być wydane

przez lekarza pierwszego kontaktu dla obojga kandydatów osobno, w taki sposób, aby ograniczyć ilość koniecznych zaświadczeń przy jednoczesnej konieczności zbadania stanu zdrowia kandydatów, pamiętając o nie dyskryminowaniu osób niepełnosprawnych.

6) Na podstawie art. 27 ust. 2 minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi sposób i zakres współdziałania rodzin zastępczych z podmiotami, o których mowa w art. 27 ust. 1 w związku z art. 4 projektu ustawy, uwzględniając dobro dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, szczególnie mając na uwadze, aby współdziałanie odbywało się na zasadach partnerstwa w poszanowaniu dobra dziecka i jego prawa do wychowania w rodzinie

7) Na podstawie art. 56 minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi:

- a) organizację rodzinnych domów dziecka, procedury kwalifikowania, kierowania dziecka do rodzinnego domu dziecka i jego powrotu do rodziny, a także warunki korzystania z wolontariatu w tych domach i wymagania wobec wolontariuszy,
 - b) liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy lub innego specjalisty w czasie ich pobytu w rodzinnym domu dziecka oraz poza w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci,
 - c) obowiązującą dokumentację dotyczącą dziecka oraz sposób jej prowadzenia,
 - d) standardy usług świadczonych w rodzinnych domach dziecka,
 - e) standard opieki i wychowania obowiązujący w rodzinnych domach dziecka,
 - f) kwalifikacje zatrudnianych pracowników i kwalifikacje dyrektora, kierownika, pracowników pedagogicznych oraz innych pracowników o specjalistycznych kwalifikacjach zawodowych zapewniających zaspokojenie potrzeb dziecka w rodzinnym domu dziecka;
 - g) tryb kierowania i przyjmowania do rodzinnych domów dziecka dzieci cudzoziemców;
 - h) wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie rodzinnego domu dziecka;
 - i) wykaz dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych odrębnymi przepisami
- uwzględniając zadania rodzinnych domów dziecka oraz konieczność zapewnienia kontaktów dziecka z rodziną naturalną w poszanowaniu dobra dziecka i jego prawa do wychowania w rodzinie.

8) Na podstawie art. 60 ust. 4 minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi:

- a) warunki i tryb przyznawania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, wysokość tej pomocy oraz wartość i składniki pomocy na zagospodarowanie;
- mając na uwadze stan majątkowy osoby, której pomoc taka jest udzielana
- b) sposób przygotowania i realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia oraz zadania opiekuna usamodzielnienia;

- biorąc pod uwagę konieczność indywidualnej pracy z osobą usamodzielnianą;
c) tryb zawieszania pomocy na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki.

9) Na podstawie art. 61 ust. 16 minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi:

- 1) sposób i zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z rodzinami zastępczymi,
 - 2) tryb przygotowywania kandydatów do pełnienia funkcji i szkolenia rodzin zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych,
 - 3) zakres programowy szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych oraz tryb zatwierdzania programów szkolenia rodzin zastępczych,
 - 4) zakres współdziałania powiatowego centrum pomocy rodzinie z sądem,
 - 5) wysokość oraz szczegółowe warunki przyznawania pomocy pieniężnej o której mowa w ust. 4 i 5,
 - 6) szczegółowe warunki finansowania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w tym także przebywającego poza rodziną zastępczą,
 - 7) szczegółowe warunki wynagradzania zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych z dzieckiem,
 - 8) warunki i szczegółową wysokość odpłatności rodziców za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych
- uwzględniając dobro dziecka pozbawionego całkowicie lub częściowo opieki rodziców.

Klind - Rostkowski

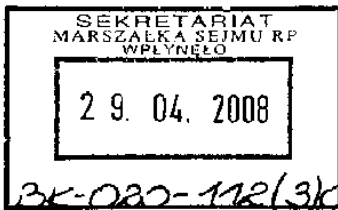

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

Warszawa, dnia 25 kwietnia 2008 r.

DSR-I-O722-1-KN/SS/08

**Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu RP**

Uprzejmie przedstawiam opinię Ministra Pracy i Polityki Społecznej o *poselskim projekcie ustawy o rodzinnej opiece zastępczej*:

Projekt ustawy obejmuje kwestie związane z opieką nad dzieckiem pozbawionym opieki ze strony rodziców, dotyczące zasad sprawowania rodzinnej opieki zastępczej, jej form, praw dziecka umieszczonego w rodzinnej opiece zastępczej, praw i obowiązków rodzin zastępczych oraz zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia dziecku rodzinnej opieki zastępczej.

Celem poselskiego projektu ustawy jest zapewnienie każdemu dziecku stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego. Wnioskodawca podkreśla, że dziecko nie powinno być umieszczane w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, gdyż nie są one w stanie zaspokoić podstawowego prawa dziecka, jakim jest prawo do wychowania w rodzinie. Tylko rodzinne formy opieki zastępczej mogą sprostać temu oczekiwaniu. W związku z tym władza publiczna powinna umożliwić każdemu dziecku umieszczonemu w placówce opiekuńczo – wychowawczej przejście do rodzinnych form opieki.

Dokonanie zmian w systemie opieki zastępczej nad dzieckiem jest konieczne. Ponad siedmioletni okres funkcjonowania aktualnych rozwiązań pozwala na ich właściwą analizę i ocenę ich efektywności. W okresie tym niewątpliwie nastąpił rozwój rodzinnych form opieki zastępczej, a także istotnym przeobrażeniem uległa (i proces ten jest kontynuowany) opieka świadczona przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, jednak przemiany te następują zbyt wolno. Ciągle jeszcze dominującą formą opieki nad dzieckiem jest placówka,

a więc instytucja najmniej przyjazna dziecku. Formy rodzinne mają natomiast znikomy udział w sprawowaniu opieki zastępczej nad dzieckiem.

Mając powyższe na uwadze należy uznać za właściwy kierunek proponowanych zmian w poselskim projekcie ustawy, jak również niektóre z zaproponowanych tam rozwiązań. W szczególności pozytywnie ocenić trzeba wydzielenie problematyki rodzicielstwa zastępczego z pomocy społecznej, oddzielenie zadań kontrolnych i merytorycznych powiatowych centrów pomocy rodzinie, czy inny podział kompetencji samorządów odnośnie do rodzin zastępczych: w gestii gminy – rodziny spokrewnione, w gestii powiatów – rodziny niespokrewnione.

Podstawową wadą projektu poselskiego jest powielenie rozwiązań zawartych w projekcie przygotowywanym w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej w latach 2006 – 2007, uznanych przez środowiska działające na rzecz rodzinnych form opieki zastępczej za błędne. Jednym z najcięższych zarzutów środowisk społecznych było wskazanie, że skutkiem proponowanych rozwiązań będzie zatrzymanie rozwoju rodzinnych form opieki, a nie promowanie ich rozwoju. Wyrazem skali krytyki było m.in. społeczne stanowisko do rządowego projektu ustawy przedstawione przez część środowisk, w którym przedstawiono własną koncepcję ustawy. Również w wyniku konsultacji z resortami zgłoszonych zostało bardzo wiele uwag. Zdecydowana większość z nich pozostaje aktualna w stosunku do projektu poselskiego. Szeroki zakres uwag w wyniku prowadzonych konsultacji przesądził o zaniechaniu dalszych prac nad tym projektem przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Podjęta została decyzja o konieczności opracowania nowych rozwiązań.

Istotną wadą poselskiego projektu jest brak kompleksowego podejścia do problemów opieki nad dzieckiem w sytuacji, gdy rodzina nie pełni swoich funkcji w sposób gwarantujący dziecku prawidłowy rozwój. Autorzy projektu skupili się wyłącznie na opiece zastępczej nad dzieckiem, nie biorąc pod uwagę, że w większości przypadków nie jest konieczne izolowanie dziecka od rodziców. Tymczasem, poza oczywistymi korzyściami natury społecznej, praca z rodziną, w celu stworzenia dziecku właściwych warunków do wychowania, dorastania właśnie w jej łonie, jest znacznie tańszym rozwiązaniem. Nie znajduje więc uzasadnienia promowanie rozwoju jakichkolwiek form opieki nad dzieckiem, w tym także rodzinnych, bez zadbania o właściwą profilaktykę rodziny, o rozwój profesjonalnych służb pracujących bezpośrednio z rodziną. W poselskim projekcie ustawy nie podkreślono, co wydaje się sprawą bardzo ważną, że wszelkie formy opieki zastępczej nad dzieckiem powinny mieć, z istoty rzeczy, charakter czasowy. Oznacza to, że także w sytuacji gdy dziecko zostało już umieszczone w opiece zastępczej, powinny być prowadzone działania na rzecz jego powrotu do rodziców. Trwałe umieszczenie dziecka poza rodziną winno dotyczyć tylko spraw wyjątkowych.

Ponadto projekt ten nie uwzględnia m.in. następujących istotnych kwestii:

1. Konieczności dostosowania proponowanych rozwiązań do przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i nie wskazuje zakresu kompetencji ustawy w tym zakresie;
2. Rozwiązań w zakresie usytuowania w systemie rodzinnej opieki nad dzieckiem rodzinnych domów dziecka; zaproponowane rozwiązania, poza zmianą nazwy tych jednostek, powielają obecnie obowiązujące, zgodnie z którymi rodzinne domy dziecka są placówkami opiekuńczo – wychowawczymi, a pełnią podobną funkcję jak zastępcze zawodowe rodziny wielodzietne;
3. Problematyki usamodzielnień pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych;
4. Konieczności zdefiniowania rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem; brak tej definicji sprawia, że istnieje znaczna dowolność w uznawaniu krewnych i powinowatych za rodzinę spokrewnioną;
5. Przepisów dotyczących finansowania rodzinnych domów dziecka oraz upoważnień do wydawania rozporządzeń w tych kwestiach.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej pracuje nad nowymi rozwiązaniami w zakresie opieki nad dzieckiem. Opracowany został projekt *Założeń ustawy o systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem*, który wkrótce skierowany zostanie pod obrady Rady Ministrów. Projekt założeń spotkał się z przychylną opinią środowisk działających na rzecz opieki nad dzieckiem. Na podstawie *Założeń* przygotowany zostanie projekt ustawy o systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem, który przedłożony zostanie Radzie Ministrów do końca 1-szego półrocza 2008 r.

Kierunki proponowanych rozwiązań w *Założeniach do ustawy o systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem* są następujące:

1. Położenie głównego nacisku na utrzymanie dziecka w jego rodzinie. Niezbędne zatem będzie profesjonalne wsparcie rodziców, którzy mają problemy z wypełnianiem swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Projekt zakłada wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz powrotu do niej dziecka;
2. Dalszy rozwój placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego – świetlic, klubów, w których specjaliści (psycholog, pedagog) pomagają dziecku, ale także współpracują z rodzicami;
3. Właściwa współpraca pomiędzy przedstawicielami instytucji, które mają kontakt z dzieckiem (szkoła, pomoc społeczna, służba zdrowia, policja, sąd), mająca na celu wczesne reagowanie na trudności pojawiające się w rodzinie oraz wspomaganie rodziny w działaniach na rzecz poprawy jej sytuacji;

4. Stopniowe wprowadzanie zasady, że w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie mogą przebywać dzieci do 10 r. ż. Dzieci te, jeżeli będą musiały znaleźć się poza rodziną, umieszczane będą wyłącznie w rodzinnych formach opieki zastępczej;
5. Dalszy rozwój rodzinnej opieki zastępczej – poprzez zaproponowanie rozwiązań, które zachęciłyby do tworzenia takich form opieki (działania promocyjne, rządowe i resortowe programy osłonowe). Zapewnienie rodzinie zastępczej odpowiedniego wsparcia zarówno merytorycznego, jak i finansowego;
6. Zdefiniowanie rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem;
7. Dalszy rozwój rodzinnych domów dziecka, jednak odmiennie niż w chwili obecnej zorganizowanych i usytuowanych w systemie. Dzisiejsze łączenie formy instytucjonalnej (placówki) z formułą rodzinną sprawia wiele problemów w ich prawidłowym funkcjonowaniu;
8. Wprowadzenie zmian do rozwiązań kierowanych do pełnoletnich wychowanków opieki zastępczej. Celem tych zmian jest poprawa procesu usamodzielniania wychowanków, bardziej efektywna pomoc we wkraczaniu w samodzielne życie.

Mając na uwadze, że resort pracy i polityki społecznej przygotowuje projekt ustawy o systemie pieczy zastępczej nad dzieckiem, który w sposób kompleksowy ma regulować problematykę profilaktyki, pracy z rodziną oraz pieczy zastępczej (w tym rodzinnej opieki zastępczej będącej przedmiotem przedłożenia poselskiego) wydaje się zasadnym odstąpienie od dalszego procedowania *poselskiego projektu ustawy o rodzinnej opiece zastępczej*.

MINISTER

Jolanta Fedak